Evaluatierapport:

Week van de Toegankelijkheid 2016

Evaluatierapport:
Week van de Toegankelijkheid 2016

dr Mitzi Waltz
Senior Onderzoeker

met

Tanja Mol
Junior Onderzoeker

Elinor Gittins
Onderzoek Stagiaire

Manon Kuipers
Onderzoek Stagiaire

en met support van

drs Sofie Sergeant, Projectmedewerker Onderwijs
dr Alice Schippers, Directeur/Senior Onderzoeker

Geschreven voor het Revalidatiefonds en Ieder(in)
Ingediend 9 december 2016

DISABILITY STUDIES
in Nederland

Casus: *Stadswandeling in Almere*

Wethouders en leden van lokale groepen voor mensen met een beperking testen bereikbaarheid in Almere Centrum, inclusief recente verbeteringen.

Tijdens een stadswandeling in de Pre-planningfase, hebben we mogen observeren hoe mensen met uiteenlopende beperkingen de toegankelijkheid van publieke plekken en eetgelegenheden in het centrum van Almere gingen testen.

De stad Almere bestaat pas zo'n 40 jaar en heeft geen oude, monumentale panden. Deze actie laat goed zien dat oude, naoorlogse monumentale gebouwen niet altijd de oorzaak hoeven te zijn van slechte toegankelijkheid.

Verschillende barrières waren al vrij snel gelokaliseerd, een fastfood-keten die met een geïmproviseerd, half afgebroken terras de ingang blokkeerde, een geheel nieuwe bibliotheek waar veel zalen niet rolstoeltoegankelijk waren en de lift naar het plein van het Veiligheids-museum PIT bleek al enige tijd niet te werken.

Desondanks waren er ook positieve geluiden. Deelnemers aan de stads-wandeling gaven aan blij te zijn dat de nadruk van de Week van de Toegankelijkheid 2016 ligt op het verbeteren van de toegankelijkheid van de horeca, ook om de successen nog meer te laten zien.

Als voorbeeld van deze successen was er midden in het centrum een restaurant, dat werd aangewezen als de perfecte toegankelijkheid en gastvrijheid voor mensen met een beperking.

Ook heeft Almere de bewegwijzering verbeterd voor mensen met een verstandelijke beperking of dementie. Over het algemeen is de fysieke toegankelijkheid goed door de verschillende liften en brede looppaden.

Bij het evenement waren ook wethouders en leden van verschillende lokale belangenorganisaties aanwezig. Er was een positieve, stimulerende sfeer ontstaan binnen de groep.

Inhoudsopgave

Introductie 3
Methodologie 5
Uitdagingen in de methodologie 6
De Week van de Toegankelijkheid: campagne 8
Geschiedenis van de Week van de Toegankelijkheid 8
Achtergrond van toegang tot voedsel en horeca in Nederland 9
Andere issues 10
Resultaten 13
Resultaten Pre-planningfase 13
Resultaten Planningfase 18
Resultaten Actiefase 19
Gebruik van Ieder(in) materialen 19
Type en effectiviteit van acties in de campagne 20
Overige resultaten 20
Impact van het beleid van Ieder(in) 21
Analyses 25
Overzicht van analyses 27
Sterktes van de Week van de Toegankelijkheid 28
Zwaktes van de Week van de Toegankelijkheid 29
Impact van de Week van de Toegankelijkheid 29
Sterktes van Ieder(in) als organisator van de WvdT 31
Zwaktes van Ieder(in) als organisator van de WvdT 33
Mogelijkheden voor het organiseren van de WvdT 33
Uitdagingen voor het organiseren van de WvdT 34
Reactie van Ieder(in) op de feedback 35
Aanbevelingen 36
Conclusie 39
Referenties 41
Bijlage A: Week van de Toegankelijkheid 2016: evenementen 42
Bijlage B: Uitgevoerde interviews 49
Bijlage C: Goede voorbeelden 52

Casussen:
Stadswandeling in Almere
Duimstickeractie met Stichting ABRI and SOGA in Almere 14
Prijzen voor verbeterde toegankelijkheid in Rotterdam 16
Impact van de Week van de Toegankelijkheid in Emmen 22
Schouwactie Oogvereniging in Utrecht 32

Ervaringsdeskundigen, achterban en burgers genieten van de informatiemarkt in Venray tijdens de Week van de Toegankelijkheid

Foto's in dit rapport werden genomen door de auteurs tijdens evenementen, tenzij anders vermeld. Citaten zijn afkomstig uit interviews met ervaringsdeskundigen en leiders/leden van groepen die betrokken zijn bij de Week van de Toegankelijkheid.

Evaluatierapport:
Week van de Toegankelijkheid 2016

Introductie

Dit rapport bevat onze eindevaluatie van de campagne voor de Week van de Toegankelijkheid 2016, opgezet en uitgevoerd door Ieder(in), het nationale netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Bij het schrijven van dit rapport is steeds rekening gehouden met de criteria van Ieder(in) en het Revalidatiefonds, de sponsor, voor de evaluatie van deze campagne. De gestelde hoofdvraag voor de evaluatie is:

> *In welke mate en op welke manier draagt de Week van de Toegankelijkheid, met in 2016 als thema 'Aan Tafel!', bij aan de brede toegankelijkheid (fysiek en sociaal) van onze samenleving voor mensen met een beperking?*

Deze hoofdvraag is in sub-vragen verdeeld om zeker te weten dat alle aspecten rondom de evaluatie in overweging zijn genomen. De sub-vragen zijn;

a. Welke kennis hebben we opgebouwd op basis van de lokale activiteiten?
b. Hoe hebben lokale groepen de Aan Tafel!-activiteiten aangewend om het thema toegankelijkheid (fysiek en sociaal) aan te kaarten?
c. Welke thema´s en informatie kunnen we destilleren uit deze activiteiten?
d. Welke moeilijkheden doken op tijdens het voorbereiden of uitvoeren van de activiteiten?
e. Hoe konden/kunnen deze problemen ondervangen worden?
f. Welke soort activiteiten of welke aspecten binnen activiteiten bleken het meest effectief?
g. Welke impact hadden de Aan Tafel!-activiteiten op lokaal of mogelijk ook op nationaal vlak?
h. Welke ervaringen hebben de deelnemers en hun organisaties over hun Aan Tafel!-activiteiten?
i. Wat zien zij als katalysatoren voor het succes van Aan Tafel!-activiteiten?

“Toegankelijkheid betekent bewegingsvrijheid. Dit is overal toepasbaar, is brede zin dus. Als je overal vrij bent om te bewegen, betekent dat dat alles toegankelijk is voor iedereen.”

Daarnaast was een belangrijk aspect van ons onderzoek om te kijken of de gestelde doelen van het project Week van de Toegankelijkheid zijn bereikt. Ieder(in) heeft vier belangrijke doelen gesteld voor de campagne. Deze vier doelen zijn:

a. Toegankelijke/begrijpelijke communicatie en informatie;
b. Omgang/bejegening/attitude, inclusief ervaring/beleving/interactie tijdens het eten;
c. Fysieke toegang, toegankelijkheid en uitgankelijkheid (comfort, veiligheid en gebruiksvriendelijkheid);
d. Rekening houden met de specifieke behoeften en wensen van mensen met een beperking of chronische ziekte (bijvoorbeeld allergieën, dieetwensen, drinkrietjes, zachte broodjes, enz.).

DSiN heeft in het originele projectplan ook twee doelen gesteld om in het onderzoek mee te nemen:

a. We vinden het belangrijk om het belang van de maaltijdervaring te benadrukken: het ervaren van smaak, textuur, geur, warmte, sociaal contact en andere fijne aspecten verbonden aan het samen de maaltijd gebruiken;
b. Daarnaast zullen de deelnemers ook hun eigen thema´s en vragen hebben, en hierdoor met eigen inbreng komen.

Methodologie

Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van **responsieve evaluatie**. Responsieve evaluatie is uitstekend geschikt voor een project met meerdere belanghebbenden, met activiteiten die uitgevoerd worden door groepen en organisaties met uiteenlopende doelstellingen, opdrachten en waarden. Deze vorm van onderzoek stelt dat individuen en groepen samenwerken aan een gezamenlijk doel, maar daarnaast ook eigen belangen hebben. Bovendien kunnen de verschillende groepen, die samen eenzelfde doel hebben, verschillende resultaten verkrijgen.

In een responsieve evaluatie wordt de evaluatie gezien als een continu proces waarin organisaties leren en ontwikkelen. Daarom wordt er niet alleen een eindevaluatie geleverd van de Week van de Toegankelijkheid, maar zijn er daarnaast twee tussenrapporten aangeleverd met evaluaties uit de fasen Pre-planning en Planning. Deze bevatten ook aanbevelingen voor Ieder(in), die naar boven zijn gekomen gedurende de interviews met de belanghebbenden.

We zijn de evaluatie begonnen met literatuurstudie om ons meer zicht te geven op de beperkende of stimulerende factoren die meespelen bij toegankelijkheid en maaltijdervaring van mensen met een beperking. Daarnaast hebben we gekeken naar de wettelijke en politieke richtlijnen en belangen rondom dit thema. Een extra motivatie voor de activiteiten in de Week van de Toegankelijkheid, bleek het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, dat tijdens ons onderzoek in Nederland is geratificeerd. Bovenstaand literatuuronderzoek is deels terug te vinden in het eindverslag van Manon Kuipers, stagiaire van de Vrije Universiteit Amsterdam, en zal verder beschreven worden in twee wetenschappelijke artikelen na het indienen van dit rapport. Deze artikelen zullen niet alleen een review zijn van de literatuur, er zullen ook onderzoeksresultaten uit het veld in worden verwerkt.

Naast het verkennende literatuuronderzoek zijn er 16 semigestructureerde interviews afgenomen gedurende de fase **Pre-planning** (maart tot en met mei 2016). Deze 16 interviews betroffen medewerkers van Ieder(in) die betrokken zijn bij deze campagne, (bestuurs)leden van groepen en platformen die eerder hebben deelgenomen aan activiteiten in de Week van de Toegankelijkheid, en mensen met beperkingen die buiten deze groepen vallen. Ons doel was om de keuze van het thema voor 2016 te onderzoeken, de communicatie en reputatie van Ieder(in) met betrekking tot de groepen en platformen en om duidelijk te krijgen hoe deze campagne groepen activeert tot het opzetten van activiteiten en in welke fase. Daarnaast wilden we ook de eigen ervaringen met de toegankelijkheid van de horeca en voeding in het algemeen van mensen met een beperking meenemen.

Tijdens de **Planning-fase** (juni tot en met september 2016) zijn er extra interviews en rapporten verschenen, o.a. over groepen die activiteiten aan het plannen waren voor de Week

van de Toegankelijkheid 2016. Verder achtergrondonderzoek werd gedaan naar mogelijke problemen rond de toegankelijkheid van eetgelegenheden en voeding in het algemeen en wat de mogelijke impact van het VN-Verdrag hierop kan zijn. Daarnaast hebben we twee door Ieder(in) georganiseerde bijeenkomsten bezocht, om zo de lokale groepen te informeren over de campagne en te activeren.

Tijdens de **Actiefase** – de Week van de Toegankelijkheid zelf – hebben we 15 verschillende activiteiten bezocht (zie *Bijlage A: Week van de Toegankelijkheid 2016 evenementen*). Er werden observaties verricht, nauwkeurige notities gemaakt en in een aantal gevallen werden deelnemers en/of organisatoren van activiteiten geïnterviewd. Met toestemming hebben we foto's gemaakt en zijn er voorbeelden verzameld van materialen zoals gebruikt door de lokale groepen en aanwijzingen voor de mogelijke impact van lokale activiteiten (bijvoorbeeld nieuwsberichten in lokale en nationale media en veranderingen door horeca-ondernemers verricht). Tijdens deze dataverzameling hebben we ons gericht op de successen en de aanloop naar deze successen. Om een eerlijk beeld te schetsen, hebben we ook barrières en problemen in onze data verwerkt.

Ook hebben we 11 mensen geïnterviewd die of besloten hebben niet deel te nemen aan activiteiten of die de activiteiten niet hebben kunnen uitvoeren.

Afsluitend zijn er 7 **evaluatie-interviews** afgenomen met verschillende personen van groepen die meegedaan hebben met een activiteit (of meerdere) tijdens de campagne. Ook in deze interviews lag de nadruk op de successen volgens de gestelde criteria, de ondersteuning van Ieder(in), en/of andere organisaties, en op wat ze hebben geleerd van hun ervaringen. Ook medewerkers van Ieder(in) werden geïnterviewd over hun ervaringen met de Week van de Toegankelijkheid 2016.

Er is gestreefd om een zo breed mogelijk beeld neer te zetten van de ervaringen en meningen van de onderzochten. Er werd rekening gehouden met de inclusie van mannen en vrouwen, mensen met diverse soorten beperkingen, mensen van verschillende leeftijden, en mensen uit dorpen en steden.

Uitdagingen in de methodologie

Het initiële plan was om verschillende lokale groepen te volgen, vanaf het moment waarop de planning start, tot aan de evaluatie na de Week van de Toegankelijkheid. Helaas bleek dit door logistieke redenen niet mogelijk. Tijdens de fase Pre-planning waren de groepen uit de contactinformatie nog niet bezig met het voorbereiden of plannen van activiteiten. Aanvankelijk waren er ook problemen met het leggen van contact. Deze problemen waren opgelost tegen het einde van de Planningfase. Desondanks hebben we meer interviews kunnen doen dan gepland met ervaringsdeskundigen en met leden van lokale groepen die betrokken waren bij het plannen van activiteiten van de Week (zie *Bijlage B: Uitgevoerde interviews*).

Aanvankelijk is ook voorgesteld om een app/website in "Tinder-stijl" te ontwikkelen voor lokale groepen die ze konden gebruiken voor het beoordelen van de horecagelegenheden. Na de eerste gesprekken met groepen tijdens de fase Pre-planning bleek al dat er weinig interesse was in deze app. Men gaf aan dat dit alleen maar extra werk zou zijn naast het werk voor het plannen van de activiteiten en mogelijk zou afleiden van het hoofddoel. Daarnaast bleek dat een groot deel van de groepen niet wordt bestuurd door mensen met een beperking, zodat we de groepsleiders bovendien zouden belasten met onderwijzende taken. Een aantal groepen bleek ook al bestaande apps te gebruiken, zoals bv. de app van Ongehinderd.

Als laatste was er ook een wijziging in de samenstelling van het onderzoeksteam. Ons onderzoeksteam bestond uit zowel een senior als een junior onderzoeker en daarnaast uit twee stagiaires in plaats van vier. Dit kwam voort uit het feit dat het vinden van goede stagiaires erg lastig bleek, zeker tijdens de zomer-periode. Gelukkig kon dit opgevangen worden door een langere beschikbaarheid (tot het einde van het project) en de kwaliteiten van de junior onderzoeker. Wijzigingen in de planning zorgden voor extra kosten op de begrotingsposten "personeel" en "overige kosten." De totale realisatiekosten zijn echter binnen het bedrag van het projectbudget gebleven.

"Toegankelijkheid is de norm, dat Ieder(in) meehelpt te bepalen... Mijn advies: vertel wat je wil bereiken! Hoe moet het dan wel? Hoe moet de norm er uitzien? Hoe gaan we hieraan werken, en hoe gaan we hierover informeren?"

De Week van de Toegankelijkheid: Campagne

De Week van de Toegankelijkheid is een jaarlijks terugkerend evenement, gecoördineerd door Ieder(in), de nationale koepelorganisatie voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Lokale of specifieke organisaties plannen en organiseren activiteiten die meestal gekoppeld zijn aan het thema dat door Ieder(in) elk jaar gelanceerd wordt.

De hoofdrol van Ieder(in) is het informeren en activeren van lokale groepen, het publiceren van de georganiseerde activiteiten op een speciale website gemaakt voor de Week van de Toegankelijkheid en via andere media. Ook ontwikkelt en levert Ieder(in) materialen aan groepen ter promotie van de activiteiten, zoals bijvoorbeeld banners, schouwlijsten voor de beoordeling van horecagelegenheden, onderzetters voor horecaondernemers, enzovoort. Ook ontwikkelt Ieder(in) materialen om groepen te inspireren en informeren, zoals bv. de *Handreiking: Aan Tafel!* dit jaar.

Geschiedenis van de Week van de Toegankelijkheid

Dit jaar was de 17e editie van de Week van de Toegankelijkheid. 17 jaar geleden begonnen met een brainstorm tussen verschillende adviesraden en het Landelijk Bureau voor Toegankelijkheid (LBT) om perspectieven naar buiten te brengen over toegankelijkheid en hoe men hieraan heeft willen bijdragen. Gezamenlijk is besloten dat er een actie zou moeten komen die specifiek de aandacht zou vestigen op toegankelijkheid in brede zin. Deze brainstorm werd vormgegeven en resulteerde in de Week van de Toegankelijkheid.

Het eerste jaar dook iedereen er vol goede moed in en stond elke dag in een ander thema. Platformen voor mensen met een beperking, werkgroepen en belangenorganisaties werden gemobiliseerd om activiteiten te organiseren met als doel toegankelijkheid te testen en/of te verbeteren. Een gezamenlijke aftrap werd georganiseerd en als afsluiting was er een landelijke bijeenkomst in Het Land van Ooit, met als thema “Ooit volledig toegankelijk.” Het idee bleek een succes, maar de uitvoering was te groot, complex en tijdrovend. Iedere dag een ander thema bleek overmoedig en een landelijke start- en slotdag bleek tijdrovend voor deelnemers, wat ten koste ging van het organiseren van activiteiten.

De Week werd opnieuw georganiseerd omdat de aandacht voor toegankelijkheid een succes was en het belangrijk was dat belangenorganisaties naar buiten konden treden. Leerpunten werden jaar op jaar meegenomen. Het 2e jaar was er een algemeen thema en geen nationale aftrap. Een gezamenlijke slotdag met een prijswinnaar voor de best toegankelijke website was dit jaar een groot succes. Dit werd voortgezet en ieder jaar werd er een ander thema gelanceerd en aan het einde van de Week een Toegankelijkheidsprijs toegekend.

Met name platformen voor mensen met een beperking en werkgroepen bleken erg actief met het organiseren van activiteiten. Sinds de WMO in 2007 werd ingevoerd, zijn de subsidies voor platformen en werkgroepen gestopt. Sindsdien zijn veel platformen opgeheven, en is er een aanzienlijke afname van activiteiten gedurende de Week van de Toegankelijkheid te zien. Daartegenover staat dat in de huidige situatie meer aandacht is voor de Week en de activiteiten via de sociale media. Vele lokale groepen organiseren vaak één, soms meerdere, activiteiten op lokaal niveau in de Week. We zien een verschuiving van grote nationale activiteiten naar kleinere lokale activiteiten. Ook wordt er in de huidige situatie een grotere betrokkenheid van ambtenaren gezien.

In 2016 vragen Ieder(in), de Oogvereniging en Stichting Hoormij, samen met het Revalidatiefonds, aandacht tijdens de Week van de Toegankelijkheid voor de toegankelijkheid van eetgelegenheden. Met het thema “Aan Tafel!” lanceren deze partners een campagne voor toegankelijkheid van de horeca in Nederland. Activiteiten, voorbeelden, nieuws en tips voor lokale groepen en deelnemers staan op een aparte website voor deze campagne (*http://www.weekvandetoegankelijkheid.nl/*).

Achtergrond van toegang tot voedsel en horeca in Nederland

Tijdens de fase Pre-planning van deze evaluatie, is er onderzoek gedaan naar issues rond de toegankelijkheid van voedsel en de ervaringen hierin van mensen met een beperking, de nadruk lag hierbij op Nederland. Dit is gedaan in de vorm van literatuurstudie gedurende het hele project. Daarnaast was het steeds een vraag in de interviews. Er was voldoende literatuur te vinden over primaire zaken rond de toegankelijkheid van horeca, van rapporten geschreven naar ervaringen van mensen met een beperking (bv. GehandicaptenPlatform Venray, 2014) tot informatie van het Nederlandse Bouwbesluit.

Ondanks de beschikbare literatuur, heeft onze achtergrond ons aangemoedigd verder en breder te zoeken, dieper in de literatuur te duiken. Hoewel de campagne zelf met name gericht is op uit eten gaan, hadden wij de zorg dat er voor mensen met een beperking veel meer en grotere problemen zouden spelen rond voeding, problemen die verder gaan dan de fysieke toegankelijkheid van restaurants.

Toegang tot goed voedsel is noodzakelijk voor een mens. Met deze reden is dit opgenomen in verschillende internationale beleidsstukken over mensenrechten. De belangrijkste hierin zijn de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, en het VN-Verdrag voor de Rechten van het Kind (Hospes en van der Meulen, 2009). Het recht op goed voedsel is ook erkend door het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de Europese Unie.

Wereldwijd hebben mensen met een beperking meer kans op barrières voor goed voedsel dan mensen zonder beperking (Conference of States Parties to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 2015). De toegang tot kwantiteit en kwaliteit van voedsel wordt voor mensen met een

beperking gelimiteerd door fysieke en/of sociale barrières, zelfs in Westerse landen is dit het geval (Webber, Sobal en Dollahite, 2007). Beperkte toegang tot goed voedsel kan ook leiden tot beperkingen op de lange termijn ten gevolge van ondervoeding, of beperkingen verhevigen door de impact op de algehele gezondheid (Grace, *et al.*, 2014). Toegang of geen toegang tot goed voedsel wordt mede bepaald door de capaciteit van mensen met een beperking, parallel aan de beschikbaarheid van ondersteuning, het inkomen en/of beschikbaarheid van transport (Webber, *et al.*, *op cit*.).

Naast deze basisbarrières die vaak ervaren worden door mensen met een beperking, worden ook vaak barrières in de sociale participatie ervaren, zoals het zich welkom voelen in publieke situaties gericht op eten (cafés, restaurants, publieke vieringen en/of evenementen). Veel voorkomende barrières zijn fysieke barrières, attitude van anderen, verschillen in de omgang met anderen en inadequate informatie (de Jong, *et al*., 2013).

Het internationale plaatje is duidelijk: het hebben van een beperking heeft vaak impact op de toegankelijkheid tot (goed) voedsel. Desondanks is er weinig tot geen onderzoek gevonden of dit ook van toepassing is in Nederland, ondanks rechterlijke uitspraken die uitwezen dat dit wel het geval is (Hospes en van der Meulen, 2009). Als we ervaringen van andere Westerse landen in overweging nemen, zoals het Verenigd Koninkrijk en Canada, problemen zijn wel bekend. Onderzoek in andere eerstewereldlanden laat zien dat geen goede toegang tot voedsel een significant probleem is voor mensen met een beperking (bv. Vozoris en Tarasuk, 2003). Bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk vormen mensen met een beperking of chronische ziekte de grootste groep die voedsel betrekt van de voedselbank (The Trussell Trust, 2016; New Economic Models in the Digital Economy Group, University of Hull en The Trussell Trust, 2016). Geschat wordt dat in het Verenigd Koninkrijk drie miljoen mensen lijden aan ondervoeding, waarvan significant de grootste groep in verzorgingshuizen verblijft en mensen met een verstandelijke beperking betreft (Andalo, 2014). Er zijn zelfs sterfgevallen bekend waar ondervoeding meespeelde of zelfs de hoofdoorzaak was (bv. Gentleman, 2014), veroorzaakt door armoede. Gevallen als deze komen ook in Nederland voor, maar ondanks alle aandacht hiervoor in de afgelopen jaren in het Nederlandse uitkeringsstelsel, hebben wij geen onderzoek kunnen vinden over voedselveiligheid voor mensen met een beperking (Hospes en van der Meulen, *op cit*.). Voedselbanken bijvoorbeeld, bestaan nog niet zo lang in Nederland. Nederlandse voedselbanken hebben nog geen onderzoek gedaan hoeveel van hun cliënten een beperking hebben. Dit wordt in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten wel gedaan.

Andere issues

Nog een issue gerelateerd aan voedselzekerheid voor mensen met een beperking in Westerse landen, is het mogelijke bestaan van zogenoemde “food deserts.” In gebieden met een laag inkomen waar vaker mensen met een beperking wonen, is er vaak geen toegang tot gezond of voldoende eten. Ook omdat een beperking invloed kan hebben op inkomen, woningopties en toegang tot openbaar vervoer. In deze gebieden wordt voedsel vaak geleverd door kleinere supermarkten zoals 7-Eleven in de VS of AH To Go in Nederland, of door fastfoodketens. De kosten van voeding zijn hier vaak hoger, en er is minder keus in gezond eten. Bijvoorbeeld, Webber, Sobal en Dollahite (2007) geven een uitstekende uitleg hoe de combinatie beperking, inkomen en locatie de toegang tot voldoende voedsel beperkt in de Verenigde Staten. Het vermogen om boodschappen te doen, wordt ook beïnvloed door zintuiglijke gevoeligheid, bijvoorbeeld voor mensen met een autisme spectrum stoornis.

Voor mensen met een beperking die in een instelling wonen, is voedselkeuze vaak beperkt. Dit heeft verschillende redenen, zoals groepsmaaltijden die geserveerd worden om geld te besparen, beleid vanuit de organisatie of omdat er niet voldoende ondersteuning is voor bewoners die hulp nodig hebben met het eten. De senior onderzoeker van dit onderzoeksteam is twee van bovengenoemde situaties tegengekomen gedurende andere projecten in Nederland. Uit een studie is gebleken dat het Nederlandse overheidsbeleid kleine, door ouders geïnitieerde, woongroepen voor volwassenen met een verstandelijke beperking stimuleert groepsmaaltijden te serveren, in plaats van mensen te motiveren om zelf te koken (Reindl, Waltz en Schippers, 2016). Uit een andere studie bleek dat de toegang tot kookfaciliteiten voor revalidanten in een groot revalidatiecentrum beperkt was, daarbij ging de voorkeur van de organisatie uit naar maaltijden in een café of kantine (Waltz, Speelmans en Cardol, 2016). Hier waren de voedselkeuzes vaak gefrituurd of bewerkt. Ook voor cliëntenraden van zorgorganisaties is toegang tot goede voeding vaak een punt van aandacht (zie bijvoorbeeld Cliëntenraad Humanitas DMH, 2014).

Het aanpakken van het gebrek aan onderzoek in Nederland naar de ervaringen van mensen met een beperking, in verband met voedselzekerheid en toegang tot goed voedsel, viel buiten onze evaluatie van de Week van de Toegankelijkheid. Echter zijn er wel duidelijke implicaties voor het probleem en hebben wij het deels meegenomen in het onderzoek. Daarnaast heeft Nederland, als recentelijk ondertekenaar van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, haar verantwoordelijkheid genomen hieraan te werken. Met deze reden hebben wij gedurende de interviews ook vragen gesteld over voedselzekerheid en toegang tot goed voedsel. Wij zijn dankbaar dat de evaluatie ons de mogelijkheid heeft geboden om hier ook meer diepgang aan te bieden en meer over te leren. De resultaten uit dit overige onderzoek zullen worden verwerkt in twee artikelen, die na de publicatie van dit rapport geschreven en gepubliceerd zullen worden.

In Eersel kwam de Week van de Toegankelijkheid vroeg, want die werd gecombineerd met de jaarlijkse Burendag. Ervaringsdeskundigen, leden en bestuurders van lokale groepen voor mensen met een beperking, en andere burgers hadden samengewerkt om er een prachtige gebeurtenis van te maken. Geen betere manier om de toegang tot de samenleving duidelijk te maken dan een potje rolstoel jeu de boules met een lokale wethouder en journalist.

Resultaten

Dit hoofdstuk van het rapport laat de resultaten zien van ons literatuuronderzoek tijdens de fase Pre-planning van de Week van de Toegankelijkheid. Resultaten uit de fasen Pre-planning en Planning zijn aan Ieder(in) geleverd via twee korte tussenrapporten tijdens het onderzoek. Mede om Ieder(in) de kans te geven om pro-actief te reageren op deze bevindingen tijdens hun planning. Alle resultaten zijn hieronder samengevat.

Resultaten fase Pre-planning

Tijdens deze fase hebben we Ieder(in) voor het eerst ontmoet, zijn we gestart met het literatuuronderzoek en hebben we in totaal 16 semigestructureerde interviews voltooid. Alle respondenten hebben ons inzicht gegeven in toegankelijkheid en ontoegankelijke eetgelegenheden. Wij hebben meer positieve dan negatieve ervaringen gehoord. Wij waren ook vooral gericht op positieve ervaringen.

Casus: *Duimstickeractie met Stichting ABRI and SOGA in Almere*

***Nieuwsbericht over "duimstickeractie" in Almere,* Omroep Flevoland**

Stedelijk Overlegorgaan Gehandicapten Almere (SOGA) heeft samen met Almeerse Belangengroep Recreatie en Integratie verstandelijk gehandicapten (ABRI) een initiatief gelanceerd in de Week van de Toegankelijkheid om horecaondernemers die goed toegankelijk zijn te belonen met een duimsticker.

De aftrap van deze doorlopende actie is bewust in de Week van de Toegankelijkheid gepland om zo extra aandacht te genereren. In de lunchroom in het hart van Almere, die heel goed toegankelijk is en hierdoor verdiend de allereerste Goed Toegankelijk duimsticker krijgt, vindt de aftrap plaats. Ruim 40 gasten verzamelden zich hier op de woensdagmiddag in de Week van de Toegankelijkheid, mensen met en zonder beperking, mensen van de gemeente, ondernemers, geïnteresseerde buurtbewoners, iedereen was vertegenwoordigd. Ook de voorzitter van de winkeliersvereniging was aanwezig om na deze aftrap een vervolg te geven door ondernemers aan te schrijven en de interactie met hen op te zoeken, met het doel hen aan te moedigen om ook een duimsticker op de voorgevel te verdienen.

Na verschillende mooie woorden van de voorzitter van Stichting ABRI, van de wethouder van Almere en van de eigenaar van de lunchroom, werd dan echt de eerste duimsticker geplakt. *Omroep Flevoland* stond er met een journalist bovenop om dit mooie moment vast te mogen leggen en er vervolgens een persbericht uit te sturen.

Na deze geslaagde aftrap van de "Duimstickeractie" zullen medewerkers van SOGA en ABRI andere horeca-ondernemingen in het Stadshart van Almere bezoeken om te beoordelen of zij ook een Goed Toegankelijk duimsticker verdienen. Bij een negatieve beoordeling wordt het gesprek met de ondernemers aangegaan hoe zij deze sticker in de toekomst kunnen verdienen. Met als doel dat in de toekomst elke onderneming in het Stadshart van Almere kan pronken met een duimsticker op de voorgevel.

Ondanks dat de nadruk lag op de fysieke toegankelijkheid, hebben veel respondenten ook de sociale toegankelijkheid genoemd. Het zich welkom voelen en de houding van het personeel was vaak een belangrijk punt. Een voorbeeld hiervan is het personeel dat zich soms geen houding weet te geven en gaat betuttelen. Toegang tot juiste informatie over de toegankelijkheid van een gelegenheid of de menu's is een vaak genoemd thema door de respondenten.

Het type beperking dat iemand heeft, de leeftijd en/of verschijning kan van invloed zijn op de houding van het personeel. Mensen die niet kunnen praten, ongecontroleerde geluiden maken of een ongebruikelijke verschijning zijn, hebben minder positieve ervaringen wat betreft toegankelijkheid.

> ***"De impact van onze schouwactie is dat obers/restauranteigenaren er in het vervolg meer bij stilstaan dat een klant met een visuele beperking net dat extra beetje service kan gebruiken waardoor hij zich ook 'koning' voelt."***

Niemand van de respondenten in deze fase heeft persoonlijk ervaring met voedselonzekerheid of dagelijkse voedseltekorten, toch staat het feit uit het literatuuronderzoek dat dit wereldwijd een veel voorkomende ervaring is bij mensen met een beperking. Ook in de Westerse, ontwikkelde wereld. Dit willen we verder in deze evaluatie uitzoeken. Niemand van de geïnterviewde personen had ervaring met voedselintolerantie of allergieën.

Daarnaast is hen gevraagd het ideale restaurant te beschrijven. Dit werd vaak beschreven als een gewoon, bestaand restaurant, maar met wat kleine aanpassingen, zoals genoeg ruimte, een menukaart in Braille of personeel dat meedenkt.

Toegang tot juiste informatie over toegankelijkheid en menu's van eetgelegenheden, wordt ook genoemd als een belangrijke factor voor mensen met een beperking.

Casus: *Prijzen voor verbeterde toegankelijkheid in Rotterdam*

Ervaringsdeskundigen van de VGR komen samen met de manager van FC Sparta en de lokale pers voor een publicatie over de verbeterde toegankelijkheid van het bar-terras van Sparta.

De VGR is lokaal al lange tijd actief rondom het thema van toegankelijkheid en horeca, zij waren dus erg verheugd met het thema van dit jaar. Ze grepen de kans om drie restaurants, die eerder al geschouwd werden, opnieuw te bezoeken. De populaire Harbour Club Rotterdam, borrelcafé Opporto en het bar-terras van FC Sparta zijn beloond met een VGR-pluim. De horecaondernemers ontvingen een certificaat en werden vermeld op de website van VGR en in het lokale nieuws.

De terugkerende bezoeken gaven VGR de kans om met ondernemers te praten en mogelijke veranderingen te bespreken. VGR-leden zijn vanaf het begin duidelijk geweest in de discussies dat niemand perfectie verwacht, maar dat een warme en behulpzame houding de allerbelangrijkste verbetering zou zijn.

Deelnemers en ondernemers waren beide erg tevreden met de behaalde resultaten. De vragen van de ondernemers werden beantwoord door ervaringsdeskundigen. Soms was er meer advies gewenst, ook dan bleek de VGR een goede bron vol expertise en meer dan bereid tot een goede samenwerking met de horecaondernemers.

Ook de impact van het VN-Verdrag is bediscussieerd; het heeft duidelijk een positieve invloed gehad op de activiteiten en verwachtingen van de groep.

De respondenten hebben over het algemeen gezien positieve ervaringen met Ieder(in) als overkoepelende organisatie, met daarbij de WvdT in het bijzonder. Ze geven aan het fijn te vinden deel te mogen uitmaken van een nationaal en/of lokaal initiatief en dat dit een goede manier is om bewustzijn te creëren en toegankelijkheid te verbeteren.

Een opvallende uitkomst voor de onderzoekers was dat bepaalde organisaties, grotendeels of zelfs helemaal, worden bestuurd door mensen zonder beperking, die dus ook niet volledig konden antwoorden op de vragen over alledaagse barrières van hun leden.

Respondenten hadden een aantal zeer nuttige aanbevelingen, die wij aan Ieder(in) hebben doorgespeeld, dit waren de volgende:

- Door de groepen wordt aangeraden de planning van de evenementen rondom de WvdT eerder te starten. Groepen geven aan dat ze verschillende concurrerende aanbiedingen of projecten krijgen en een “duwtje in de rug” nodig hebben om evenementen rondom de WvdT prioriteit te geven boven andere gelijksoortige evenementen.

- Lokale groepen zouden het fijn vinden meer direct contact te hebben met mensen van Ieder(in), in plaats van via de website of via documenten. Alle informatie staat op de website, maar dit wordt niet gelezen tenzij hier een speciale reden voor is.

- Sociale toegankelijkheid en attitude worden veelal genoemd als de grootste barrières, meer dan fysieke barrières. Respondenten denken/hopen dat, door een nauwere samenwerking met Ieder(in), deze barrières makkelijker te doorbreken zijn door middel van educatie en bewustwording.

- Groepen willen graag meer media-aandacht voor de WvdT om bewustwording te creëren. Graag zien ze BN’ers betrokken in een campagne, of andere innovatieve ideeën.

- Het thema moet ieder jaar breed genoeg zijn zodat het voor alle groepen interessant is om mee te doen, de groepen verschillen van sportvereniging tot belangenbehartigingsorganisatie. Het thema van dit jaar ‘Aan Tafel!’ kan heel breed worden ingevuld, maar mensen moeten erop gewezen worden. De meeste mensen associëren “aan tafel” met eten en uit eten, wat niet interessant genoeg was voor elke groep om evenementen voor op te zetten. Maar tijdens interviews en discussies over het onderwerp kwamen steeds meer interessante, bredere perspectieven binnen het thema naar boven, zoals toegang tot hulp om zelfstandig te kunnen eten, toegang tot gezond voedsel (in bijvoorbeeld instellingen), toegang tot informatie, toegang tot hulp in keuzes voor gezond eten, toegang tot specifieke eetgelegenheden zoals sportkantines, enz. Door het voeren van deze discussie met groepen die dit jaar twijfelden over deelname aan de WvdT, raakten ze weer enthousiast. Dus meer specificatie over vanuit welke verschillende invalshoeken een thema te belichten is, zal leiden tot meer en actievere deelname van groepen.

Daarnaast hebben vier van de zeven geplande netwerkbijeenkomsten niet plaats gevonden.

Resultaten Planning-fase

Het uitvoeren van literatuuronderzoek is voortgezet gedurende de Planning-fase. Onderzoekers hebben bijeenkomsten van Ieder(in) in Zeist en Leeuwarden bijgewoond, contactpersonen zijn na afloop van de bijeenkomsten benaderd voor informatie over de geplande activiteiten in de Week van de Toegankelijkheid en gedurende de zomer zijn er 14 semigestructureerde interviews gehouden met verschillende leden of voorzitters van groepen gelinkt aan Ieder(in).

Respondenten deden ook aanbevelingen voor het planningsproces voor de Week van de Toegankelijkheid, deze zijn ook aangedragen bij Ieder(in) in het tweede tussenrapport. De belangrijkste suggestie was dat Ieder(in) activiteiten op de website goed moet monitoren. Respondenten noemden dat activiteiten die geannuleerd waren, alsnog op de website bleven staan, en dat veel activiteiten van lokale groepen niet op de website vermeld stonden. Dit was het gevolg van een gebrek aan communicatie tussen lokale groepen en Ieder(in).

De twee netwerkbijeenkomsten, in Zeist en in Leeuwarden, bijgewoond door de onderzoekers, hebben ons de kans gegeven om het leiderschap van Ieder(in) te oberserven. Zij zorgden voor een duidelijk en goed verloop van de bijeenkomst. Verschillende lokale organisaties hebben interessante, informatieve presen-taties gegeven. Zoals altijd met presentaties was de ene meer motiverend dan de ander. Piet Faber in Leeuwarden, met “Ameland voor Iedereen,” was erg goed met zijn aanstekelijke en inhoudelijk goede verhaal. Hermannus Stegeman van Ruelle Horeca Consultancy had een heel goed verhaal op de bijeenkomst in Zeist, met een boodschap die heel interessant zou zijn voor ondernemers in de horeca, maar daarnaast ook voor de bezoekers heel interessant om te horen.

Tijdens de netwerkbijeenkomsten is aan iedereen een informatiemap uitgedeeld over de WvdT, het VN-Verdrag, de deelnemende groepen en Ieder(in). De *Handreiking: Aan Tafel!* en de schouwlijst in de informatiemap waren interessant en duidelijk te lezen. De overige folders in de informatiemap zijn minder motiverend om actie te ondernemen, die waren soms alleen informatief, erg simpel of niet erg opvallend, waardoor niet tot actie wordt aangezet.

Een bijkomstig feit dat in de discussie van de netwerkbijeenkomst naar boven kwam bij de lokale groepen en Ieder(in), was de toenemende mate waarin alles tegenwoordig online beschikbaar is. Niet iedereen heeft toegang tot het internet, en dus geen toegang tot alle informatie. Geopperd is om bevindingen en informatie niet alleen online te zetten, maar ook te laten afdrukken en beschikbaar te stellen.

Resultaten Actiefase

Gedurende deze fase hebben we 15 Week van de Toegankelijkheid-activiteiten bezocht en daarnaast 11 semigestructureerde interviews gehouden. De senior onderzoeker heeft een bijeenkomst bijgewoond met een senior beleidsmedewerker van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Daar hebben ze de plannen van VWS bediscussieerd voor de implementatie van het VN-Verdrag voor personen met een beperking.

Daarnaast hebben we, toen we ons realiseerden dat mensen met een ontwikkelingsstoornis nog weinig geïncludeerd waren in ons onderzoek, een kort onderzoek gehouden naar toegang tot (goed) voedsel bij een conferentie door en voor volwassenen met een autisme in Nederland. Hier zijn veertien reacties op ontvangen en geanalyseerd (zie volgende pagina). We hebben ook WvdT-acties bijgehouden die niet per se activiteiten waren, maar acties op het gebied van sociale media, bijvoorbeeld de online-fotowedstrijd van Ieder(in).

“Ik ervaarde hier de essentie van het VN-Verdrag, zoals Kees van den Burg, directeur-generaal Langdurige Zorg van VWS het formuleert: Je welkom voelen.”

Gebruik van Ieder(in) materialen

Ondanks het feit dat de meeste groepen met wie wij activiteiten hebben opgezet materialen hebben opgevraagd, werd hier in de praktijk niet altijd gebruik van gemaakt. Er zijn groepen die gedurende de schouwacties gebruik hebben gemaakt van hun eigen schouwlijsten, ingekorte versies van de lijst van Ieder(in) of schouwlijsten van andere organisaties (zoals de Ongehinderd app).

Een klein aantal groepen heeft de onderzetters en/of de informatie over toegankelijkheid van Ieder(in) verspreid. De banner is een aantal keer waargenomen tijdens activiteiten, en het logo van de Week van de Toegankelijkheid werd vaak gebruikt. Daarnaast hebben veel groepen informatie van de WvdT-campagne gedeeld op hun eigen website. Sommige groepen hebben bij de persberichten die zijn uitgebracht over hun acties, ook het logo van de WvdT gebruikt, of een link naar de website gedeeld.

Type en effectiviteit van acties in de campagne

De activiteiten die we hebben bijgewoond verschillen enorm, van jaarlijkse landelijke congressen tot lokale schouwacties. Schouwacties en prijsuitreikingen gebaseerd op schouwlijsten waren het meest populair dit jaar.

Het was niet mogelijk om de impact van deze acties op langere termijn te meten, maar wij hebben wel gekeken naar de mogelijke indicatoren die lijden tot effectiviteit van een actie. Deze data worden verder besproken in het Analysedeel van dit rapport. Het aantal deelnemers en hun enthousiasme zijn twee belangrijke indicatoren. Of het evenement open was voor het publiek, of alleen leden van een groep betrok, was natuurlijk medebepalend voor het aantal deelnemers. Veel van de openbare evenementen werden goed bezocht. Evenementen waar horecaondernemers voor zijn uitgenodigd waren heel interessant. Wij hebben bij deze evenementen met horecaondernemers gesproken en zij bleken oprecht geïnteresseerd in de boodschap dat zij klanten zouden aantrekken door de toegankelijkheid te verbeteren.

Wij hebben gemerkt dat ook de betrokken, lokale groepen die evenementen organiseerden, heel enthousiast waren. We hebben deelgenomen aan informele discussies, interviews gehouden met mensen met beperkingen die lid waren van lokale groepen, en observaties uitgevoerd. Al deze data samen gaven ons een positieve indruk van de reacties op de Week van de Toegankelijkheid.

Daaruit blijkt dat het concept van de WvdT erg wordt gewaardeerd door mensen met een beperking en hun achterban. Het thema “Aan Tafel!” is door de meeste deelnemers genoemd als een goed gekozen thema. Bijna alle deelnemers die wij spraken, wisten dat het evenement landelijk werd georganiseerd door Ieder(in). De meerderheid was zich ook bewust van de rol van Ieder(in) en heeft een positief gevoel over Ieder(in) als belangenorganisatie voor mensen met een beperking.

Het “succes” van een evenement hing af van de groep zelf. Groepen waarbij betaalde medewerkers betrokken waren, organiseerden duidelijk grotere evenementen, die plaatsvonden in aantrekkelijke locaties en een groter publiek aantrokken. Sommige kleinere groepen hebben hun plannen moeten annuleren bij gebrek aan vrijwilligers of konden hun evenement niet voldoende promoten om het publiek te bereiken. Dit is vaak het karakter van vrijwilligers- en/of belangenorganisaties, gezondheidsproblemen en gebrek aan ondersteuning hebben vaak invloed op de beschikbaarheid van vrijwilligers. Wij hebben niet meegekregen dat er evenementen geannuleerd werden als gevolg van het handelen of nalaten van Ieder(in).

Overige resultaten

Uit het korte onderzoek zijn nog meer interessante resultaten gekomen. Eén zevende van de respondenten antwoordde ervaring te hebben met voedselarmoede. Dit was de eerste keer dat wij dit onderwerp tegen-kwamen in ons onderzoek. Het binnengaan van eetgelegenheden leverde voor de meeste respondenten

barrières op: 79 procent had slechte ervaringen met geluidsoverlast, 50 procent met de verlichting (bv. tl-verlichting) en 60 procent met het gedrag van andere klanten. Ongeveer een derde voelde zich niet welkom in sommige vestigingen. Een kleiner maar veelzeggend deel (21 tot 29 procent) had een vergelijkbare ervaring in supermarkten, waardoor boodschappen doen een uitdaging werd. Dit onderzoek is geen representatieve weergave van mensen met autisme in Nederland, deze resultaten zijn dus indicatief, niet definitief. Het geeft wel aan dat er problemen zijn die in toekomstige campagnes in overweging moeten worden genomen.

Impact van het beleid van Ieder(in)

In interviews tijdens en na de Week van de Toegankelijkheid, hebben wij aan respondenten gevraagd welke factoren hen tot actie aanspoorden. De meerderheid noemde Ieder(in) en de campagne van de Week van de Toegankelijkheid als belangrijke impulsen. De meeste groepen hadden zonder de aanmoediging van de landelijke campagne geen of geen gelijksoortige lokale toegankelijkheidsactie gepland. De meerderheid voelde ook dat hun actie sterker stond als onderdeel van een landelijke campagne in plaats van een onafhankelijke actie.

Er waren enkele gevestigde lokale groepen, zoals VPR, Voorall en Solgu, voor wie het verbeteren van lokale toegankelijkheid een hoofdzaak was. Deze groepen hadden een doorlopend programma waarbij zij keken naar lokale gebouwen, diensten en openbare plekken. Voor deze groepen gaf de campagne van de Week van de Toegankelijkheid een extra impuls in zichtbaarheid en aandacht.

Natuurlijk waren de behoeften en ervaringen van groepsleden ook belangrijk voor het kiezen van een actie of het belangrijkste punt van het evenement. Sommige groepen hebben het thema “Aan Tafel!” niet gebruikt, omdat bijvoorbeeld hun leden een groter belang hadden bij sportfaciliteiten, parken of openbaar vervoer. Sommige groepen hebben meer dan één actie georganiseerd, met ook meerdere thema’s. Wij zouden kunnen concluderen dat de impact van een campagne mogelijk wordt verminderd door af te wijken van een thema, maar het is ook belangrijk dat lokale groepen eerst naar hun leden luisteren.

Tenslotte heeft ook de ratificatie van het VN-Verdrag in Nederland invloed gehad op de keuzes van lokale groepen. Leden van lokale groepen en belangenorganisaties gaven aan dat deze beleidsbeslissing positieve gevolgen zou moeten hebben voor de toegankelijkheid in Nederland. Veel respondenten spraken de hoop uit dat verbeteringen op het gebied van toegankelijkheid snel verwezenlijkt zouden worden en zij willen de gemeenten laten inzien dat er meer aandacht moet komen voor de barrières die zij ervaren. Lokale groepen gaven aan dat het VN-Verdrag een speerpunt zou moeten worden in de WvdT, om belangen extra te belichten. Omdat Ieder(in) een landelijke organisatie is, beschouwen lokale groepen Ieder(in) als een belangrijke bron van informatie over het VN-Verdrag en als woordvoerder voor de behoeften en wensen van lokale groepen en mensen met een beperking in Nederland.

Casus: *Impact van de Week van de Toegankelijkheid in Emmen*

Een regio waar de impact van de resultaten van de Week van de Toegankelijkheid duidelijk meetbaar was, is Emmen. Een coalitie van verschillende politieke partijen, geleid door de PvdA, heeft €50,000 aangevraagd bij de gemeente om de toegankelijkheid te verbeteren en dit bedrag is ook daadwerkelijk toegekend. Wethouders werden geactiveerd om deel te nemen aan de activiteiten in oktober, wat positieve gevolgen heeft gehad voor hun keuzes. Ook heeft het tot positieve persberichten geleid.

In Emmen was de actie voor de Week van de Toegankelijkheid georganiseerd door het Overleg- en Samenwerkings Orgaan van Gehandicapten (OSOG). Hoofd van de groep is Jan Wolters, die zich inzet voor mensen met een beperking. In Emmen nam de actie de hele week in beslag, van 3 tot 8 oktober.

Schouwacties

In samenwerking met de Gemeente Emmen, heeft OSOG 18 horecalocaties geschouwd. De schouwacties zijn zorgvuldig uitgevoerd met behulp van de schouwlijsten van Ieder(in). De groep was samengesteld uit vrijwilligers met verschillende beperkingen. Op deze manier werd de toegankelijkheid breder bekeken. Jan Wolters vertelde: “Wij schrokken vaak van nooduitgangen en van aangepaste toiletten die ontbraken.” De groep was sterk in het controleren van de toegankelijkheid, maar als ze een barrière tegenkwamen die makkelijk verwijderd zou kunnen worden, gaven ze advies aan de ondernemers. “We hebben wel tips en trucs, die hebben we overgenomen van Ieder(in), en die hebben we aangeboden,” vertelde Wolters.

Om de schouwacties aandacht te geven, kwam wethouder René van der Weide mee met de groep op 6 oktober. Hij werd gevraagd om in een rolstoel Café de Viersprong te bezoeken. OSOG heeft heel veel moeite gestoken in het organiseren en bekendmaken van de Week van de Toegankelijkheid. Wolters zei: “Wij hebben bedacht om zo veel mogelijk publiciteit hieraan te geven, pers te benaderen, pers te overladen eigenlijk met e-mails en berichten om aandacht te vragen voor 3 tot 8 oktober.” Ik vroeg hem wat ze deden als er geen antwoord kwam. Hij vertelde: “Blijven aandringen. Wij hebben 60 e-mails aan ondernemers gestuurd. Wij hebben een telefoonteam gehad en we blijven bellen. 1 keer, 2 keer, 3 keer, 4 keer bellen. We blijven netjes, correct aandringen. Van de 60 adressen hebben er zich 18 aangemeld.”

Viering

Tot slot werd de week gevierd op zaterdag 8 oktober. Het afsluitevenement vond plaats op de markt van Emmen. Wolters was erg blij met deze mooie en centrale locatie. Als onderdeel van de dag waren er gezellige optredens en belangrijke mededelingen. Het mannenkoor “De Hondsrugzangers” zongen vanuit de muziekkoepel op het plein. Dit koor is heel bekend in de buurt en staat dicht bij het hart van meerdere leden van OSOG.

Tussen de optredens door was de onderneming Ongehinderd aanwezig om de lancering van hun app aan te kondigen. Deze gratis app laat gebruikers toegankelijke locaties vinden door heel Nederland.

Gebruikers kunnen ook zelf locaties toevoegen of een cijfer geven, uitgaande van hun eigen beperking. Ongeveer 50 locaties in Emmen zijn al te vinden op de app. De mededelingen werden samen gedaan door de directeur van Ongehinderd en wethouder Jisse Otter. Uiteindelijk zijn de drie meest toegankelijke locaties in Emmen gevierd. De eigenaren van deze restaurants kregen een certificaat voor aan de wand. Zo weten straks alle klanten dat daar rekening wordt gehouden met de behoeften van mensen met verschillende beperkingen. De geselecteerde locaties hebben ontzettend veel moeite gedaan voor een goede toegankelijkheid. Het schouwteam vond ruime toegankelijke toiletten, een helling met groeven zodat rolstoelen niet wegglijden en een verplichte BHV-training bij meerdere locaties. Oprecht blij heeft OSOG deze restaurants een zegel van goedkeuring gegeven.

Conflict in Emmen

Helaas is er ook een conflict naar boven gekomen tijdens de WvdT. Op de ochtend van het laatste Week van de Toegankelijkheid-evenement, heeft Jan Wolters (directeur van OSOG Emmen) een e-mail verstuurd om de groep te attenderen op een die morgen geplaatst artikel over het werk van de maker van de Ongehinderd app. Ongehinderd publiceerde een lijst van de eerste 10 nationale restaurants die volledig toegankelijk zouden zijn. Een van deze restaurants was Wereldrestaurant Puur in Emmen. Het team van OSOG had dit restaurant ook geschouwd, en ondanks hun redelijk positieve bevindingen, zijn ze ook wat barrières tegengekomen. Het restaurant werkt met een buffet dus zijn er geen medewerkers of tafel-bedienden aanwezig. Twee leden van OSOG zijn in het restaurant gaan eten en zij vroegen het personeel hen te helpen met het eten opscheppen en naar de tafel brengen. De personeelsleden reageerden dat ze dit niet konden doen en dat alle klanten zelf hun eten moeten ophalen. Om deze reden had het team van OSOG dit restaurant niet geselecteerd voor de top 3 toegankelijke eetgelegenheden van Emmen. Ze waren teleurgesteld dat Ongehinderd uitgerekend dit restaurant in het zonnetje heeft gezet op de dag dat zij de WvdT-activiteit hadden gepland. Tijdens het afsluitende evenement (waarin de directeur van Ongehinderd de lancering van hun app meedeelde) was er een klein conflict gaande tussen de vertegenwoordigers van OSOG en Ongehinderd. Gelukkig bleef de algehele sfeer wel vriendelijk. Wolters heeft later zijn frustratie en teleurstelling naar zijn groep uitgesproken over het incident. Hij vertelde dat een betere communicatie tussen groepen onderling noodzakelijk is en Ieder(in) hier een groter aandeel in zou kunnen hebben.

Solgu was heel actief in Utrecht. Tijdens een ontbijtvergadering werden prijzen uitgereikt aan de meest toegankelijke horecagelegenheden in Utrecht. Veel horecaondernemers komen voor de informatie en deze winnaars waren heel trots op hun prijzen.

Analyses

Dit gedeelte van het rapport geeft weer hoe we de verkregen data van Pre-planningfase tot Actiefase en van evaluatie-interviews tot interviews met medewerkers van Ieder(in) geanalyseerd hebben. Wij hebben gebruik gemaakt van een gemodificeerde vorm van de SWOT-analyses (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Challenges) als format voor de evaluatie van de campagne van de Week van de Toegankelijkheid 2016, met een positieve nadruk op de impact hiervan en op Ieder(in) als organisator van de campagne.

“Voor ons is het een mooi moment, en een makkelijke manier om meer publiciteit te krijgen. Wij doen dan speciale acties en we sturen persberichten uit, dit in het kader van de Week van de Toegankelijkheid, en we staan ook op de website van de Week van de Toegankelijkheid. Dat maakt de kans groter dat het ook door de pers wordt opgepakt.”

Overzicht van analyses

Het concept van de Week van de Toegankelijkheid-campagne wordt zeker gezien als iets positiefs, maar daarnaast ook als iets noodzakelijks. Barrières voor participatie worden beschreven door respondenten met een beperking en deze beschrijvingen geven vooral aan dat een campagne zoals deze hard nodig is.

Wij zagen dat de campagne de mogelijkheid bood aan lokale groepen om de aandacht te richten op toegankelijkheid en om barrières tegen te gaan. Het is bewezen dat de WvdT-campagne een effectieve manier is om mensen bewust te maken van toegankelijkheid.

Bevonden is dat Ieder(in) goed werk heeft verricht als organisator van de Week van de Toegankelijkheid. Ieder(in) heeft aantrekkelijke en interessante informatie gecreëerd en verspreid om lokale acties te motiveren. Ook heeft Ieder(in) gezorgd voor een effectieve website waar lokale acties werden gepromoot en onderling contact gemaakt kon worden.

Tijdens de netwerkbijeenkomsten zijn de groepen goed geïnformeerd. Wij zagen hier mooie voorbeelden van het activeren van organisaties voor mensen met een beperking, individuen, ondernemers en gemeenten. De lokale groepen gaven aan dat ze tijdens deze bijeenkomsten hun acties konden versterken.

Sterktes van de Week van de Toegankleijkheid

De door de onderzoekers verrichte interviews en observaties hebben geleid tot de conclusie dat de Week van de Toegankelijkheid een positieve, gewenste en krachtige actie is om veranderingen tot stand te brengen in de beeldvorming van mensen met een beperking in Nederland, en om de levens van mensen met een beperking te verbeteren.

De beeldvorming rond mensen met een beperking verandert door het sociale model. In tegenstelling tot het benadrukken van alle mogelijke barrières veroorzaakt door een beperking, legt het sociale model de nadruk op volledige deelname door het overkomen van fysieke, praktische en sociale barrières. Mensen met een beperking zijn de ervaringsdeskundigen die belemmeringen kunnen identificeren en oplossingen kunnen aandragen.

Lokale groepen worden gemotiveerd in actie te komen om barrières en vooroordelen weg te nemen. Lokale groepen kunnen gezamenlijk op pad gaan en zo innovatieve oplossingen bespreken die passen bij de behoeften van hun leden, in plaats van “perfecte” en vaak dure niet realistische oplossingen opgedrongen te krijgen. Bijvoorbeeld: in een Nederlands dorp hebben lokale activisten horecaondernemers voorgesteld de capaciteiten samen te brengen, zodat er in ieder geval één toegankelijk toilet in het centrum aanwezig is. Voor een dorp is zo’n oplossing realistisch en betaalbaar.

“Vaak is er een eenvoudige oplossing voor de grootste problemen, en het hoeft niet perfect te zijn.”

Een ander sterk punt van de Week is dat lokale groepen zelf kunnen beslissen welke doelen voor hen het belangrijkst zijn: een actie om de zichtbaarheid van mensen met een beperking te verbeteren, de acceptatie van mensen met een beperking te verbeteren of om een barrière in de praktijk aan te pakken.

Nog een voordeel dat in 2016 vooral duidelijk werd, is dat lokale groepen effectief kunnen netwerken met de lokale gemeenten. Aangezien een groot deel van de uitgaven in het sociaal domein gedelegeerd is aan de gemeenten in Nederland, is het belangrijk dat mensen met een beperking hun behoeften en zorgen openbaar kunnen maken. Het feit dat de Week van de Toegankelijkheid een nationale actie is, zorgt ervoor dat deelname aangemoedigd wordt. Lokale wethouders zouden dit als extra druk kunnen ervaren om eraan mee te werken. Dit jaar waren er voor het eerst veel wethouders aanwezig tijdens schouwacties of andere activiteiten. Vaak hebben we gezien dat lokale groepen een burgemeester of wethouder hebben uitgenodigd voor het uitreiken van een toegankelijkheidsprijs of het houden van een speech. Sommige groepen hebben direct samengewerkt met lokale wethouders en één gemeente heeft zelf een WvdT-actie georganiseerd. Twee politieke partijen gebruikten de WvdT om in de Week toegankelijkheidsbarrières te benoemen die aangepakt moeten worden. Lokale politieke betrokkenheid is essentieel om daadwerkelijk veranderingen door te voeren, dus de grotere betrokkenheid van lokale politici en wethouders was dit jaar een zeer positief punt.

Zwaktes van de Week van de Toegankelijkheid

Uit onze bevindingen blijkt dat de grootste zwakte van de Week is dat alle gerealiseerde effecten lokaal blijven. Veel groepen geloven dat, als de WvdT een groter landelijk profiel zou hebben, het makkelijker zou zijn om meerdere deelnemers aan te trekken en daarbij een groter publiek te informeren over de problemen rondom toegankelijkheid. Natuurlijk zijn er aspecten van de toegankelijkheid die op een landelijk niveau aangepakt moeten worden, zoals veranderingen in de Nederlandse bouwverordening en de wet- en regelgeving rond mensen met een beperking. Uit een gesprek met de beleidsmedewerker van het VWS bleek dat de urgentie, zoals aangegeven door mensen met een beperking, nog niet is doorgedrongen bij het systeem van het landelijk bestuur. De WvdT-campagne zou een katalysator kunnen zijn tot veranderingen op lokaal, maar ook op landelijk niveau. Helaas heeft de campagne dit doel nog niet kunnen behalen.

Een andere zwakke plek is dat de campagne wordt aangestuurd door een los netwerk waarin Ieder(in) een redelijk passieve rol speelt, wel het informeren en promoten, maar niet toezien op veel acties zelf. Sommige lokale groepen hebben meer nodig dan alleen een informatiewebsite en zijn hierdoor niet geactiveerd. Deelnemers bleken ook meer gebruik te maken van (sociale) media om hun acties te promoten. Wij zijn ons ervan bewust dat Ieder(in) een beperkt aantal medewerkers en uren beschikbaar heeft om aan de WvdT-campagne te besteden.

Impact van de Week van de Toegankelijkheid

De grootste impact van de campagne was het betrekken en activeren van lokale groepen tot het ondernemen van activiteiten. Uit interviews tijdens de Pre-planning fase en Planning-fase, uit observaties en interviews tijdens activiteiten en uit evaluaties achteraf, is gebleken dat bovenstaand doel behaald is. Een van de groepen vertelde bijvoorbeeld het volgende:

> *“Voor de Week van de Toegankelijkheid hebben we een drietal locaties geschouwd. Daarbij hebben we gebruik gemaakt van een aantal aandachtspunten uit de schouwlijst horeca. De schouwen en de beoordeling in welke mate de horeca-instellingen voldoen aan de gestelde toegankelijkheidseisen, zijn inmiddels afgerond.”*

Deze reactie was van een van de groepen die de schouwlijst van Ieder(in) heeft gebruikt. Lokale groepen hebben soms de schouwlijst aangepast en andere materialen gebruikt die beter aansloten bij hun eigen behoeften, voorkeuren en plannen. Sommige groepen hebben bijvoorbeeld een kortere versie van de schouwlijst gebruikt en andere groepen hebben ook informatie geleend over het VN-Verdrag vanuit de *Handreiking: Aan Tafel!* van Ieder(in).

Zoals eerder aangegeven, was het betrekken van andere actoren, waaronder wethouders, wijkteams en horecaondernemers, ook een belangrijk gebied van impact. De meeste groepen gaven aan hier positieve ervaringen mee te hebben, op een paar groepen na, bij een enkeling is bijvoorbeeld de uitgenodigde niet komen opdagen.

Het observeren van de berichtgeving in de media is een andere manier om de effecten te bekijken, informatie over de georganiseerde activiteiten wordt gedeeld met een groter publiek. In de nieuwsberichten die wij gevonden en/of gekregen hebben, werd de Week van de Toegankelijkheid positief in beeld gezet, vaak bleef het verhaal echter wel lokaal. Een mooi voorbeeld was een uitgebreid interview met leden van de Vereniging Gehandicapten Rotterdam, uitgezonden door RTV, waar de verslaggever deelnam aan hun schouwactie. Een ander goed voorbeeld is een artikel in de Utrechtse versie van *De Telegraaf* (zie pagina 32) over een schouwactie van de Oogvereniging. De persberichten die verstuurd zijn door de groepen, werden bijna allemaal gepubliceerd.

Wat ook veel impact heeft gehad, is de productie van goede, toegankelijke materialen die door lokale groepen gebruikt kunnen worden. Van flyers tot online persberichten, lokale groepen hebben de WvdT-campagne gebruikt als gelegenheid om informatie te verspreiden over belangrijke problemen en oplossingen in het leven van mensen met een beperking en hun omgeving. Een creatief voorbeeld was de campagne “Heerlen Inclusief,” waarbij besloten werd om brieven over toegankelijkheid te sturen naar horecaonder-nemers en wethouders. Aan de horecaondernemers werd de brief gestuurd met daarbij een lampje om aan te tonen dat er behoefte is aan goede verlichting binnen een horecavestiging, zodat personen met een visuele beperking makkelijker het menu kunnen lezen. Aan de wethouders werd de brief gestuurd met daarbij een vergrootglas, om aan te tonen dat de gemeente leesbare en duidelijke informatie beschikbaar moet maken voor alle buurtbewoners. Het doel was om een opzichtige brief te versturen zodat de ontvangers hem zeker zouden openen en lezen. Enkele andere voorbeelden van goed gebruikte materialen zijn te vinden in *Bijlage C: Goede Voorbeelden*.

Mogelijk de grootste impact van de activiteiten tijdens de Week was het directe contact met horeca-ondernemers en hun werknemers. Dit contact is gelegd door middel van schouwacties, bijeenkomsten, prijs-uitreikingen, brieven of het delen van andere informatie. Het is duidelijk dat er veel kernboodschappen over het belang van toegankelijkheid en wettelijke vereisten verstuurd en ontvangen zijn. Horeca-ondernemers, ambtenaren en andere belanghebbenden zijn zich bewust geworden van toegankelijkheid in brede zin en de gevolgen hiervan. Wij hebben veel voorbeelden gezien en gehoord waar de impact al duidelijk te zien was, zoals bij groepen die problemen rechtstreeks met ondernemers besproken hebben

tijdens schouwacties, en restaurants/cafés die trots lieten zien waar en hoe ze aanpassingen gerealiseerd hebben. De Week heeft duidelijk gemaakt dat simpele, goedkope oplossingen vaak al een grote invloed kunnen hebben. Een goed voorbeeld hiervan is een losse oprijdplaat, die aangeschaft werd door een monumentaal pand zodat rolstoelgebruikers ook naar binnen konden.

Leden van VN Panel Tynaarlo aan het begin van een drukke schouwavond: deze groep heeft veel materialen van Ieder(in) gebruikt tijdens hun werk met lokale horecaondernemers.

Sterktes van Ieder(in) als organisator van de WvdT

Observaties en data uit onze interviews laten zien dat Ieder(in) de organisatie met een positieve en bemoedigende benadering heeft voltooid. Ook materialen waren positief, informatief en toegankelijk. Materialen werden zeer op prijs gesteld door lokale groepen, maar ook door groepen die er niet direct gebruik van hebben gemaakt. Sommige groepen hebben de materialen wel gebruikt, zoals het VN Panel Tynaarlo dat de *Handreiking: Aan Tafel!* en de onderzetters onder horecaondernemers hebben verspreid tijdens hun schouwactie (zie boven).

Bij de netwerkbijeenkomsten van Ieder(in) waren verschillende belanghebbenden aanwezig en zijn belangrijke zaken belicht, zoals persoonlijke ervaringen, deskundige adviezen aan horecaondernemers en informatie over het VN-Verdrag. Deze bijeenkomsten waren goed georganiseerd en er hing een open sfeer, zodat iedereen, met of zonder beperking, een aandeel in de discussie kon leveren.

Casus: *Schouwactie Oogvereniging in Utrecht*

Slecht zien blijft lastig in de horeca

door **Chris Ververs**

UTRECHT • Slechtziendheid blijft een tamelijk onzichtbare handicap. Om die reden werd gisteren op de jaarlijkse internationale Dag van de Witte Stok aandacht gevraagd voor deze snel groeiende groep Nederlanders. Dit jaar is het thema 'Aan tafel' en worden de schijnwerpers op de horeca gericht.

De 23-jarige Jessyca de Wit uit Weesp is slechtziend én slechthorend. Ze heeft kegel-staafdystrofie, waardoor haar zicht inmiddels is beperkt tot acht procent. Lichte kleuren ziin voor haar bijna onzichtbaar. „Een fietser in het wit of een lichte auto zie ik niet", verduidelijkt de studente marketing uit Weesp. „Ik heb dan wel de mazzel dat ik boze opmerkingen van fietsers niet hoor als ik opeens oversteek", lacht ze met enige zelfspot.

Met nog elf jongeren bezocht Jessyca gisteren namens de werkgroep blinde en slechtziende jongeren het centrum van Utrecht om zes horecagelegenheden te 'testen'. Doel is om ergens onaangekondigd binnen te stappen om te zien of ze welkom zijn.

Zijn er hoogteverschillen in restaurants. en zo ja. ziin die dan gemarkeerd? Is er een aangepaste menukaart? Zo niet, is het personeel dan bereid om de kaart voor te lezen? Hebben ze misschien een extra lampje voor mensen die wat extra licht nodig hebben?

Jessyca is na een middagje Utrecht matig tevreden over de service. De wil is er wel, zegt ze „maar een uurtje uitleg tijdens een personeelsvergadering zou al veel helpen."

Opstapjes bleken niet gemarkeerd. „Er werd ook niet gezegd: pas op opstapje. Toen we dat tegen elkaar zeiden, besefte het personeel ineens dat ze ons daarop moesten wiizen." Jessyca wil niet zeuren en weet dat het zaterdagmiddag druk is in de horeca. „Een ober kon ons niet het toilet wijzen. Te druk. Toen zijn we zelf maar gaan zoeken."

Er ziin ongeveer 345.000 blinden en slechtzienden in Nederland. In 2020 zullen dat er naar schatting zo'n 380.000 zijn, zo becijfert stichting Bartiméus, een instelling voor ondersteuning van visueel gehandicapten.

Jessyca, uiterst rechts, komt in restaurants en bars nog wel wat obstakels voor slechtzienden tegen.

***Nieuwsbericht over de Oogvereniging schouwactie, Utrecht editie van* De Telegraaf**

Op zaterdagmiddag verzamelen zich 13 mensen met een visuele beperking rond Utrecht Centraal, de organisatie is in handen van de werkgroep achter de activiteitencommissie van de Oogvereniging. Het plan is om in twee groepjes een lijst horecagelegenheden in Utrecht af te gaan om die te testen op toegankelijkheid. Daarnaast is het doel bewustwording en bekendheid creëren gesteld. Met deze reden is er een journalist uitgenodigd die de hele middag mee op stap gaat, een student journalistiek die een stuk voor de radio opneemt en een journalist van *De Telegraaf* die een mooi stuk in de krant met foto van de groep publiceert.

We gaan, verdeeld in twee groepen, naar allerlei verschillende cafés en kroegjes. Bij de ene wordt er koffie met taart besteld, bij de ander een borrel gedronken en bij de laatste een lekkere avondmaaltijd gegeten. Een aantal aandachtspunten van deze groep; hoe is de menukaart? Hoe is de verlichting? Is het toilet goed bereikbaar? Hoe is de service van het personeel?

Bevindingen wisselden van heel positief naar punten van aandacht. Een van de belangrijkste uitkomsten is het belang van communicatie tussen de klant en het personeel. Een visuele beperking is niet altijd zichtbaar, zodra dit aangegeven werd door een deelnemer, werd er volledig rekening mee gehouden. Daarnaast werd er goede service en hulp geboden vanuit de ondernemers.

Bij het verlaten van elk café werd er een prachtige menukaart overhandigd aan het personeel. Deze menukaart bevatte een menu vol tips en trucs hoe om te gaan met klanten met een visuele beperking. Ondanks de drukte van de zaterdagmiddag stonden alle ondernemers open voor een gesprekje en het ontvangen van de menukaart.

Conclusie van de dag is dat niet alle horecagelegenheden volledig toegankelijk zijn voor mensen met een visuele beperking; licht, menukaart, onwetendheid en moeilijk bereikbare toiletten zijn veel voorkomende problemen. Maar door een goede communicatie tussen klant en personeel en een positieve houding en service van het personeel is dit volledig te overbruggen. We hebben die zaterdag gezien dat de toegankelijkheid groter is dan we in eerste instantie dachten.

Zwaktes van Ieder(in) als organisator van de WvdT

Materialen van Ieder(in) zijn niet grootschalig gebruikt en soms ontbraken er pakkende foto's of zelfs het logo van de WvdT. Eerlijkheidshalve moet ook gezegd worden dat het gros van de lokale groepen geen gebruik heeft gemaakt van de materialen die beschikbaar gesteld zijn door Ieder(in), of zelfs niet van het bestaan afwist. Een aantal groepen heeft het logo van de WvdT gebruikt. Aan bewustwording van en aandacht voor deze campagne zou nog veel verbeterd kunnen worden.

Sommige geïnterviewden gaven aan meer pro-activiteit van Ieder(in) te verwachten. Zij hadden graag meer ideeën, herinneringen en persoonlijk contact gezien. Maar we realiseren ons dat Ieder(in) beperkt is in personeel en middelen. Het gevaar is ook dat bij een grotere betrokkenheid van Ieder(in) groepen meer gaan verwachten, zoals het dekken van reiskosten of hulp bij het organiseren van activiteiten, waarmee aan het doel van de Week om lokale groepen te mobiliseren, zou worden voorbijgegaan.

Ieder(In) moet haar rol in de campagne goed bewaken, met daarbij een wat pro-actievere houding naar de groepen toe, zoals ze dit jaar gedaan hebben met hun reactie op het tweede tussenrapport.

Mogelijkheden voor het organiseren van de WvdT

Er was dit jaar voor het eerst behoorlijk wat aandacht van gemeenten, wethouders, ambtenaren en politieke partijen voor de WvdT-campagne. De ratificatie van het VN-Verdrag heeft zonder twijfel invloed gehad. Gemeenten, wethouders en ondernemers zijn zich meer bewust geworden van toegankelijkheid. We denken dat deze verandering in regelgeving direct gerelateerd is aan een grote deelname van activiteiten dit jaar.

Decentralisatie van nationale naar lokale overheden en aandacht voor participatie op lokaal niveau is ook voor hen van belang. Op dit belang zou voortgebouwd moeten worden, het kan lokale groepen helpen grotere invloed uit te oefenen. Ieder(in) zou hier een rol in kunnen spelen door het verspreiden van succesverhalen van lokale groepen die invloed hebben op de gemeente, of door het aanleveren van hulpmiddelen, zoals bijvoorbeeld brieven of actieplannen die lokale groepen ondersteuning kunnen bieden.

Daarnaast zouden deze acties door Ieder(in) op nationaal niveau gepromoot kunnen worden, zoals bijvoorbeeld bij politieke partijen die grotere zichtbaarheid van barrières rondom toegankelijkheid stimuleren.

Het VN-Verdrag heeft ook de verwachtingen van mensen met een beperking doen aanwakkeren, wat tot een grote deelname van lokale groepen aan acties zoals in de WvdT kan leiden. Dit zou meer gestimuleerd moeten worden.

Een aantal groepen had de nadruk gelegd op de voordelen voor horecaondernemers wanneer zij toe-

gankelijker worden voor een breder publiek. Dit bleek zijn vruchten af te werpen. Woorden werden in daden omgezet. Hier zou in de toekomst op kunnen worden voortgebouwd, ook als het andere thema's betreft. Het openbaar delen van onderzoek en individuele voorbeelden van verbeterde toegankelijkheid en de positieve effecten daarvan op klanten, en dus op hun omzet, kan een goede troef zijn.

Uitdagingen voor het organiseren van de WvdT

De Week van de Toegankelijkheid moet concurreren met andere verzoeken om "dag, week of maand van"-campagnes die lokale groepen vaak krijgen. Dit betekent dat de organisatie van een campagne ieder jaar weer voor de uitdaging staat om de campagne zo vernieuwend en relevant te maken dat groepen willen deelnemen. Hoewel lokale groepen duidelijk hebben aangegeven dat een grotere zichtbaarheid van de nationale WvdT-activiteiten en media-aandacht wenselijk is, blijft het lastiger om kleine lokale groepen te ondersteunen. Aan grootschalige, nationale activiteiten zijn ook meer kosten verbonden. Wij zijn ons ervan bewust dat Ieder(in) niet de capaciteit heeft qua tijd en personeel om haar WvdT-campagne nationaal en grootschalig neer te zetten.

Organisatoren van evenementen komen steeds weer voor de uitdaging te staan om een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Tijdens de WvdT-activiteiten hebben we weinig mensen met een andere etnische achtergrond, immigranten of vluchtelingen gezien. Het is niet duidelijk wat de reden is dat deze groepen niet vertegenwoordigd zijn. Tijdens het interview met een vertegenwoordiger van een LHBT-groep die een activiteit in de WvdT wilde organiseren, werd genoemd dat mensen met een beperking weinig zichtbaar zijn in hun omgeving, wat het moeilijker maakt om vrijwilligers voor de activiteiten te vinden.

Verschillende respondenten benoemden dat het voor hun groep moeilijk is om jonge mensen erbij te betrekken. Opvallend was ook dat tijdens de evenementen het gros van de deelnemers 50 jaar of ouder was. Uiteraard zijn er meer ouderen met een aan leeftijd gerelateerde beperking dan jongeren. Maar de betrokkenheid van jongeren met een beperking in een campagne als die van de WvdT, zal meer dynamiek en verversing geven.

Het zou kunnen helpen wanneer groepen die betrokken zijn bij jongeren met een beperking, hun verhalen zouden delen. Daarnaast kunnen ook lokale groepen aan groepen jongeren gekoppeld worden.

Veel van de deelnemende organisaties worden bestuurd door mensen zonder beperking, in plaats van door mensen met een beperking (naar alle waarschijnlijkheid is dit een gevolg van de implementatie van de WMO in 2007, die door het stoppen van subsidies voor een verschuiving heeft gezorgd binnen de platformen voor mensen met een beperking in Nederland). Dit beperkt de groepen in hun mogelijkheden voor een campagne, en dus ook de effectiviteit hiervan. Het doel, groepen mensen met een beperking activeren om dagelijkse barrières te beslechten, zal moeten worden gekoppeld aan overkoepelende belangenorganisaties om hier succesvol mee verder te kunnen gaan. Lokale groepen en belangenorganisaties kunnen op verschillende vlakken van elkaar leren en elkaar ondersteunen. We zijn ons ervan bewust dat Ieder(in) dit ook actief aan het uitzetten is.

Reactie van Ieder(in) op de feedback

Hieronder willen we graag de ontvankelijkheid van Ieder(in) benadrukken. Hun reactie op de feedback van beide tussenrapporten, voortgekomen uit tussentijdse evaluatiemomenten, hun eigen ervaringen tijdens het proces voorafgaand aan de WvdT en de reactie op de feedback van lokale groepen tijdens en na de WvdT.

IIn het eerste tussenrapport hebben we aangegeven dat de start voor het plannen van de WvdT eerder in het jaar moet zijn. Ieder(in) heeft hier direct op ingespeeld en de intentie is om de aftrap van de WvdT 2017 al in januari 2017 te laten plaatsvinden, mits zij opnieuw sponsor zijn.

Daarnaast stond ook in het eerste tussenrapport vernoemd dat het bij lokale groepen zeer wenselijk is om de acties zichtbaarder te profileren in de media. Ieder(in) heeft dit jaar groepen workshops over zichtbaarheid en media aangeboden, die druk bezocht werden. Hier zal volgend jaar zeker vervolg aan worden geven. Hier ligt duidelijk een vraag van deelnemers.

In het tweede tussenrapport hebben we Ieder(in) gewaarschuwd dat veel lokale groepen hun plannen voor de WvdT niet doorgaven. Ieder(in) heeft hier direct op gereageerd door contact te zoeken met de groepen die schouwlijsten hadden aangevraagd of interesse getoond hadden in het opzetten van een activiteit. Het resultaat hiervan was goed te zien tijdens de WvdT, de lijst activiteiten op de website van de WvdT was bij de start van de Week verviervoudigd. Duidelijk is dat pro-actieve persoonlijke aandacht van Ieder(in) helpt om groepen te motiveren.

De mogelijkheid om feedback tijdens activiteiten te geven is de sterkte van een responsieve evaluatiemethode. Wij, als onderzoekers vanuit Disability Studies, delen hetzelfde doel als de WvdT, de organisatie, de subsidieverstrekker en de deelnemers zelf. Deze methode voorkomt fouten of misverstanden die een negatieve impact kunnen hebben op mensen met een beperking of de organisaties. We raden toekomstige evaluaties aan om deze methoden te handhaven.

Verschillende groepen gaven aan dat ze op tijd aangevraagde WvdT-materialen hebben ontvangen. We hebben van niemand gehoord dat materialen na aanvraag niet ontvangen zijn.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen zijn naar boven gekomen tijdens de analyses van de onderzoeks-data en zullen gebruikt kunnen worden door ieder die in de toekomst de leiding heeft in de organisatie van de Week van de Toegankelijkheid-campagne.

- Aangeraden wordt het thema van de Week van de Toegankelijkheid altijd breed interpretabel te laten zijn. Wanneer het thema voor verschillende groepen vrij te interpreteren is, zullen er meer groepen aansluiten op het landelijke thema.

- Aangeraden wordt om het thema zo vroeg mogelijk in het jaar te lanceren. Ook aangeraden wordt zo snel mogelijk met de start van de Planningfase te beginnen om groepen op tijd te activeren en hun de tijd te geven om doeltreffende lokale acties te kunnen opzetten.

- Materialen worden eerder gebruikt wanneer ze aantrekkelijk, simpel en motiverend zijn. Ook het logo moet aanwezig zijn. Extreem lange teksten of gedetailleerde schouw-lijsten moeten vermeden worden, of er zal een duidelijke beschrijving moeten zijn hoe deze toe te passen op je eigen actie.

- Apps zouden eventueel (meer) gebruikt kunnen worden voor schouwacties, beoordeling van gelegenheden en het delen van mooie voorbeelden en informatie. Het belangrijkste hierin is dat informatie toegankelijk is voor iedereen. Zoals we eerder gehoord hebben heeft niet iedereen toegang tot het internet of apps. Daarom zal informatie ook op andere manieren beschikbaar gesteld moeten worden.

- We raden ook aan om naast de reeds bestaande materialen een flyer te ontwikkelen op A4 of A5 formaat, die lokale groepen gemakkelijk via de mail kunnen verspreiden en/of in eetgelegenheden kunnen achterlaten (na bijvoorbeeld een schouwactie). Zo'n flyer zou algemene informatie over de WvdT kunnen bevatten, maar daarnaast ook tips over toegankelijkheid en contactgegevens (bv. door middel van een leeg vakje voor hun visitekaartje) van de betreffende groep en van Ieder(in).

- Aangeraden wordt om een strategie te bedenken en te implementeren om ook groepen met andere etnische achtergronden of jongeren met een beperking enthousiast te maken voor deelname. Dit kan op twee manieren, een directe aanpak waarbij groepen gelokaliseerd worden en direct benaderd over deelname of een indirecte aanpak door bijv. de ontwikkeling van een handleiding om minderheden erbij te betrekken.

- Aangeraden wordt dat lokale groepen voor mensen met een beperking mensen werven met niet-fysieke beperkingen, zoals psychiatrische klachten, dementie, autisme of verstandelijke beperkingen. Tijdens dit evaluatieonderzoek werd duidelijk zichtbaar dat de verdeling uit balans was. Het grootste deel van de mensen had een fysieke, visuele en/of auditieve beperking.

- Aangeraden wordt mensen met een beperking of organisaties voor mensen met een beperking in beeld te brengen, zodat zij gelinkt kunnen worden aan overkoepelende belangenorganisaties.

- Aangeraden wordt aan de organisatie om de lokale groepen te helpen met media-aandacht en het ontwikkelen van richtlijnen hiervoor door te voeren. Voorbeelden kunnen zijn: standaard persberichten, contactpersonenlijst van de media en mooie beeldende materialen zoals foto's of het logo. Dit kan groepen helpen een actie groter uit te zetten en mogelijk een grotere impact te behalen.

- Aangeraden wordt om door te bouwen op de vele prachtige voorbeelden die we gehoord hebben tijdens de netwerkbijeenkomsten. Hierdoor kunnen groepen optimaal gemotiveerd worden. Het organiseren van meer netwerkbijeenkomsten zou daarom een goed idee zijn. Ook een goed idee is een pro-actieve benadering direct na de bijeenkomst, zodat we de zekerheid hebben dat de intenties van de groep ook daadwerkelijk omgezet zullen worden naar de praktijk, en we hulp kunnen bieden waar nodig.

- Aangeraden wordt succesverhalen voor het publiek toegankelijk te maken–zoals het gedeelte over het toegankelijke toilet in het dorpscentrum.

- Indien het thema "Aan Tafel!" zal terugkomen, wordt aangeraden om de definitie breder te omschrijven dan alleen de toegang tot de horeca. Hier zou gedacht kunnen worden aan mensen in woonvoorzieningen of toegang tot voedsel voor mensen met chronische ziekten of allergieën. In groepen waar dit niet voorkomt, zal dit snel over het hoofd worden gezien.

Toneel Mooi Uitzicht presenteert een programma over toegankelijkheid, gebaseerd op de ervaringen van mensen met doof-blindheid bij het congres "Jij, Zij, dus Wij!" van de Oogvereniging en Kentalis.

Conclusie

Onze conclusie na de evaluatie van de campagne Week van de Toegankelijkheid 2016, georganiseerd door Ieder(in), is dat de door Ieder(in) en de subsidieverstrekkers gestelde doelen zijn behaald.

We hebben vele bewijzen verzameld van goede voorbeelden waarin de organisatie optreedt, daarnaast stonden ze open voor feedback en suggesties en werd er hier goed op gereageerd.

Ieder(in) produceerde materialen van hoge kwaliteit om lokale groepen te ondersteunen.

Ieder(in) kwam met adviezen door middel van publicaties, de website van de Week van de Toegankelijkheid en netwerkbijeenkomsten. Om lokale evenementen te benadrukken, creëerde Ieder(in) een forum op de uitnodigende en eenvoudig te gebruiken website van de Week, en versterkte alle informatie door het gebruik van sociale media. De informatie was toegankelijk en begrijpelijk.

De campagne heeft geleid tot een groot aantal activiteiten, georganiseerd door verschillende lokale groepen en organisaties. Het probleem rond de toegankelijkheid van horecagelegenheden in Nederland is zichtbaar geworden door heel het land. Acties legden niet alleen de nadruk op fysieke toegankelijkheid, maar ook op sociale/attitude barrières.

Bij veel van de acties lag de nadruk op het vieren en/of publiceren van goede voorbeelden van horecaondernemers. Deze positieve versterking creëerde een motiverende kringloop: horecaondernemers worden geprezen voor hun goede acties en zo gestimuleerd om verder te gaan en meer te doen. Daarnaast willen de concurrenten niet achterblijven en gaan zij mee in de veranderingen.

Alhoewel de door Ieder(in) ontwikkelde schouwlijst onderwerpen bevatte zoals de specifieke behoeften en wensen van mensen met een beperking of chronische ziekte, constateerden we dat deze specifieke behoeften niet door lokale groepen werden opgepakt. Echter, de achterliggende ideeën van de campagne maken ook dat lokale groepen hun eigen prioriteiten moeten stellen voor hun acties , in plaats van die van anderen te volgen. De variatie en doelen van de lokale groepen en acties die we dit jaar gezien hebben, zijn veelbelovend voor de Week van de Toegankelijkheid campagne in de toekomst.

Referenties

Adalo, D. (2014) “Malnutrition: It’s time the UK public recognised it as a problem we face,” *The Guardian*, 17 March. Online: *https://www.theguardian.com/healthcare-network/2014/mar/17/malnutrition-uk-problem* [URL bezocht op 10 november 2016].

Conference of States Parties to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2015) *Mainstreaming Disability on the Reduction of Poverty and Inequality*. New York: United Nations. Online: http://*www.un.org/disabilities/documents/COP/crpd_csp_2015_2.doc*
[URL bezocht op 10 november 216]

De Jong, J.M., den Exeter, A.P. en Hulst, E.H. (2013) *Economische Gevolgen van Ratificatie van het VN Verdrag Handicap*. Rotterdam, Nederland: SEOR, Universiteit van Rotterdam. Online: *http://www.mensenrechten.nl/sites/default/files/Eindrapportage%20economische%20gevolgen%20VN%20verdrag%20Handicap%5B2%5D.pdf* [URL bezocht op 14 november 2016]

GehandicaptenPlatform Venray (2014) *Bereikbaarheid, Toegankleijkheid, Bruikbaarheid van een aantal Venrayse Horeca Gelegenheden*. Venray: GehandicaptenPlatform Venray.

Gentleman, A. (2014) “’No one should die penniless and alone’: The victims of Britain’s harsh benefits sanctions,” *The Guardian,* 3 August. Online: *https://www.theguardian.com/society/2014/aug/03/victims-britains-harsh-welfare-sanctions* [URL bezocht op 10 november 2016]

Groce, N., *et al*. (2014) “Malnutrition and disability: Unexplored opportunities for collaboration,” *Pediatrics and International Child Health,* 34(4): pp. 308-314.

Hospes, O. en van der Meulen, B. (2009) *Fed Up With the Right to Food?:The Netherlands’ Policies and Practices Regarding the Human Right to Adequate Food*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers.

New Economic Models in the Digital Economy Group, University of Hull, en The Trussell Trust (2016) *Mapping Hunger: New Technology to Tackle UK Poverty*. Online: *https://www.trusselltrust.org/wp-content/uploads/sites/2/2016/04/Mapping-Hunger-Report.pdf* [URL bezocht op 10 november 2016]

Reindl, M.-S., Waltz, M. en Schippers, A. (2016) “Personalisation, self-advocacy and inclusion: An evaluation of parent-initiated supported living schemes for people with intellectual and developmental disabilities in the Netherlands,” *Journal of Intellectual Disabilities*, 20(2)*;* doi: 10.1177/1744629516631449.

The Trussell Trust (2016) “Foodbank use remains at record high.” Online: *https://www.trusselltrust.org/2016/04/15/foodbank-use-remains-record-high/* [URL bezocht op 10 november 2016].

Vozoris, N. T. en Tarasuk, V. S. (2003) “Household food insufficiency is associated with poorer health,” *Journal of Nutrition*, 133: pp. 120-126.

Waltz, M., Speelmans, G. en Cardol, M. (2016) “Supporting young adults on the autism spectrum towards independence: Lessons from the Netherlands,” *Good Autism Practice*, 17(2): pp. 5-15.

Webber, C.B., Sobal, J. en Dollahite, J.S. (2007) “Physical disabilities and food access among limited resource households,” *Disability Studies Quarterly*, 27(3). Online: *http://dsq-sds.org/article/view/20/20* [URL bezocht op 6 december 2016].

Bijlage A:

Week van de Toegankelijkheid 2016 evenementen

Deze bijlage bevat een lijst van activiteiten die hebben plaatsgevonden gedurende de WvdT-campagne 2016, ook zijn geannuleerde en uitgestelde activiteiten hieraan toegevoegd. We zijn ons ervan bewust dat niet alle activiteiten bij Ieder(in) bekend waren, of op de website van de WvdT vermeld stonden, omdat sommigen al geannuleerd waren voordat Ieder(in) geïnformeerd was.

Ieder(in) netwerkbijeenkomsten—Planningfase			
Evenement	**Locatie**	**Organisator(en)**	**Bijgewoond door onderzoeksteam?**
Netwerkbijeenkomst	Leeuwaarden	Ieder(in)	Ja
Netwerkbijeenkomst	Zeist	Ieder(in)	Ja
Netwerkbijeenkomst	Middelburg	Ieder(in)	Nee
Andere evenementen			
Schouwacties (met Ongehinderd app); fietsactie; Symposium	Den Haag	Stichting Voorall	Ja (twee acties)
Jubileum Symposium	Deventer	Stichting Fooruit	Ja
Schouwacties, prijzenceremonie	Emmen	Overleg en Samenwerkings-Orgaan van Gehandicapten	Ja
Schouwactie en prijzenceremonie	Gouda	Goudse Advies Raad voor Mensen met een Beperking	Nee Organisator is wel geïnterviewd.
Ervaringscircuit en informatiedag; brieven gestuurd over toegankelijkheid naar lokale ondernemers en wethouders	Heerlen	Clientenraad Gehandicapten Heerlen en GIPS met Gemeente Heerlen	Ja
Huntendwarspop: Toegankelijk muziekfestival (niet tijdens het WvdT)	Ulft	Stichting Dwarswerk en Stichting Huntenpop	Nee Organisator is wel geïnterviewd.

Informatiemarkt en bijeenkomst over het VN-Verdrag. Deze groep ook activiteiten georganiseerd over toegang tot winkels.	Venray	GehandicaptenPlatform Venray	Ja
Duimstickeractie	Almere	ABRI en SOGU met Gemeente Almere	Ja
Afspraken tussen blinde, doof of doofblinde personen en functionarissen sociaal wijkteam	Deventer Eindhoven Scheidam Den Haag Wierden Appeldoorn	Oog en oor Voor Talent, een campagne van meervoudig verenigingen voor mensen met een beperking	Nee Organisator is wel geïnterviewd.
Schouwacties, informatie verstrekken aan horecaondernemers	verschillende steden	Oogstichting	Ja
Diverse activiteiten: Solgu uitgevoerd schouwacties het hele jaar. Tijdens de Week werden prijzen gegeven, TED Talks, een ervaringsmaaltijd, informatie, bus-test	Utrecht	Solgu met Gemeente Utrecht	Ja Drie activiteiten van Solgu zijn bezocht tijdens de WvdT.
Schouwactie	Zeist	Werkgroep Zeist	Nee Organisator is wel geïnterviewd.
Conferentie toegankelijkheid en sport	Tilburg	ZET	Ja
Participatie in jaarlijkse Burendag: ervaringscircuit, promotie toegankelijkheid sport en park	Eersel	Platform voor Mensen met een Beperking Eersel en Buurtvereniging de Molenakkers	Ja
Congress ‘Jij, Zij, dus Wij’	Utrecht	Oogvereniging met Kentalis	Ja
Schouwactie met prijzen (VGR-Certificate)	Rotterdam	Vereniging van Gehandicaptenorganisaties Rotterdam (VGR)	Ja
Uitreiking toegankelijkheidsticker	Garnwerd aan Zee (Winsum)	Stichting Platform Gehandicapten Winsum	Nee
Schouwen, prijsuitreiking gebaseerd op schouwacties	Herenveen	HIT Herenveen	Nee

‘Schuif-maar-aan-tafel’ - informatiegesprekken met buren	Oudehaske	BurgerKracht Oudehaske	Nee
Schouwactie	Tynaarlo en omgeving	VN Panel en Gemeenteraad Tynaarlo	Ja
Actie toegankelijkheidstickers	Roden	Stichting Gehandicapten Platform Noordenveld	Nee
Ervaringstocht voor gemeenteraadsleden	Hoogeveen	Stichting Gehandicaptenplatform Hoogeveen	Nee
Schouwactie	Dronten	BTB Stichting Onder Dak	Nee
Drempelcheck/ Schouwacties	Voorthuizen	Gehandicaptenraad Barneveld	Nee
Schouwactie in Residence Lichtenvoorde	Lichtenvoorde	Belangen Organisatie Oost-Gelre	Nee
Schouwactie	Elmero	VAC Elmero and PWT Elmero	Nee
Schouwactie	Harderwijk	Adviescommissie Wonen (VAC) en Plaatselijke Werkgroep Toegankelijkheid (PWT)	Nee
Schouwactie	Doesburg	Stichting Gehandicapten Raad Doesburg	Nee
Duimstickeractie	Ede	Gehandicapten Raad Ede	Nee
Netwerkbijeenkomst ‘Aan Tafel!’	Roosendaal	Roosendaals Gehandicapten Platform (RoGeP) en Horeca Nederland, afdeling Roosendaal	Nee
Schouwactie Onderscheiding (IPG Smile) voor meest toegankelijk horeca	Bernheze	Integraal Platform Bernheze (IPG), met wethouder van Bernheze	Nee
Marktkraam met informatie over toegankelijkheid	Grave	Platform voor Mensen met een Fysieke Beperking Grave	Nee
inloopspreekuur in de Bibliotheek van Eindhoven	Eindhoven	Koninklijke Visio	Nee
Lunch voor mensen met een beperking in een toegankelijk restaurant	Eindhoeven	Platform Gehandicaptenbeleid Eindhoven	Nee
Schouwactie bij speeltuin	Uden	Drempels Weg Uden	Nee
Lunchdiscussie met deelnemers en wethouder	Tilburg	Tilburgs Overleg Gehandicaptenorganisaties	Nee

Discussie met horeca-ondernemers tijdens de Weekmarkt	Etten-Leur	Stichting Gehandicaptenplatform Etten-Leur	Nee
Presentatie voor studenten HAVO over toegankelijkheid, met de bedoeling om studenten te laten schouwen	Best	Gehandicapten Platform Best	Nee
‘Bredase Buurten in de Bus’ - Kennismaken met OV	Breda	Gemeente Breda	Nee
‘Aan tafel!’ Smaakvolle lunch	Geertruidenberg	Gehandicaptenplatform Geertruidenberg	Nee
Presentatie SoZo Limburg tijdens de Opendag van COC Limburg	Maastricht	SoZo Limburg	Nee
Speciaal menu en fotowedstrijd	Emmen	De TWEE Gezusters (sociale onderneming)	Nee
Workshops (ervaringscircuit) over blindheid: ‘Dag van de witte stok’	Irishof	Oogvereniging	Nee
Schouwactie, borrel: ‘Dag van de witte stok’	Utrecht	Oogvereniging	Nee
Informatieavond	Berkel	PvdA Lansingerland	Nee
Wisselprijs toegankelijkheid voor horeca	Den Haag	Stichting Gehandicapten Wassenaar (SGW)	Nee
Uitreiking toegankelijkheidsprijs voor horeca	Leidschendam	Platform Gehandicapten Leidschendam-Voorburg	Nee
Schouwactie	Gorinchem	Stichting Gorinchems Platform voor Gehandicaptenbeleid (SGPG)	Nee
Gesprek met hoofd van het ingenieursbureau van de gemeente Leiden; Uitreiking menukaart voor mensen met een visuele beperking bij restaurant City Hall	Leiden	Oogvereniging Leiden	Nee

Gele kaartenactie	Berkel Rodenrijs Bergschen-hoek Bleiswijk	SGL3B	Nee
Schouwactie	Schiedam	MOBIS - Meedoen Ondanks Beperking In Schiedam	Nee
Opening toegankelijk toilet	Utrecht	Natuurwinkel Utrecht (bedrijf) met wijkregisseur	Nee
Mini-symposium 'Aan tafel!'	Baarn	Stichting Gehandicapten-belangen Baarn	Nee
Appeltaartconcert	Utrecht	Stichting Appeltaart-concerten	Nee
Onbeperkt café	Utrecht	College Rechten van de Mens	Nee
Fototentoonstelling	Utrecht	Gemeente Utrecht	Ja
Opening van plek voor scootmobielers bij de Malebrug	Appeldoorn	Gerard Hilhorst en Diederik Mulder	Nee
Kroegentocht Amster-dam Oost	Amsterdam	Vereniging Onbeperkt Oost	Nee (Dit evenement was in september)

De volgende acties vonden ook plaats in het kader van de Week van de Toegangkelijkheid. Onderzoekers volgden ze als vermeld.

Actie	**Oganisator(en)**	**Informatie**
Fotowedstrijd	Ieder(in)	Prijs uitgereikt 24 oktober, foto's geplaatst op website WvdT
Actie Rommelwet: Sociale media actie	Roelstoelplein	Online gevolgd door onderzoekers
Ongehinderd restaurant-actie	Ongehinderd (commerciele bedrijf)	We kwamen groepen tegen die de app Ongehinderd gebruiken voor schouwen
Schouwactie bij bedrijf	Gemeente Wijdemeren met Ongehinderd.nl (bedrijf)	Zie boven
Schouwactie met bedrijf	Bartiméus Sonneheerdt met Ongehinderd.nl	Zie boven: blog-berichten gelezen.
SP Groningen vraagt Gemeente Groningen over het VN-Verdrag in Groningen	SP Groningen	Persbericht en nieuwsbericht gelezen

GroenLinks Nijmegen deed een aankondiging om de toegankelijkheid in Nijmegen te bevorderen	GroeneLinks Nijmegen	Persbericht en nieuwsbericht gelezen
GroeneLinks in DeBilt vroeg de lokale overheid over een meldpunt, waar ervaringsdeskundigen (roelstoel-gebruikers) informatie over Toegankelijkheid kunnen melden	GroeneLinks DeBilt	Persbericht gelezen
Toegankelijkheidsactie	Stichting Welzijn Lingewaard	Geen verdere informatie gevonden
Speciaal kortingscoupon voor mensen met een beperking in Eindhoven	De Rooi Pannen MBO Horeca Eindhoven (beroepsonderwijscentrum voor horecaondernemers)	Persbericht gelezen
Verklaring van steun for the campagne	Platform Gehandicapten Weert	In Weert werd geen actie georganiseerd, maar de groep deed een aankondiging op de website WvdT
Meldactie via website, Facebook en email	MEE Zuid-Limburg	Website en Facebook gevolgd
Foto's op Facebook van restaurants in Rotterdam die gebruik maken van Het Hoppertje (drempelhulp); kortingscoupon	Brain Management Interna-tional (bedrijf)	Foto's op Facebook gezien
Online wedstrijd over toegankelijk winkels in Amsterdam	Winkeltoegankelijkheid Nederland	De wedstrijd was nog niet beëindigd toen dit rapport werd geschreven
Banneractie (online)	Iedereen Actief Overijssel	Wij keken naar de materialen die ze ter beschikking hadden gesteld voor websites
Online wedstrijd over toegankelijk horeca in Enschede	UnitEars, Enschede	Wij lazen de aankondiging op hun website. Winnaar was niet bekend toen dit rapport werd geschreven
Onderzoekproject voor studenten over toegang tot horeca	ROC Midden Nederland Welzijncollege	Wij lazen de aankondiging, maar hebben nog niet de vlogs gevonden online

Evenements gepland als onderdelen van de Week van de Toegankelijkheid 2016, maar geannuleerd of uitgesteld			
Evenement	**Locatie**	**Organisator(en)**	**Uitkomst**
VPT Expertmeeting	Utrecht	Vereniging voor Podium-technologie	Geannuleerd
Bijeenkomst thema ‘Aan Tafel!’	Ooststelling-werf	Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Gepland voor januari 2017
Schouwactie	Landelijk	Hoormij	Geannuleerd
Rolstoeltoegankelijk-heid Homohoreca Amsterdam schouwactie	Amsterdam	COC Amsterdam	Geannuleerd door tekort van vrijwil-ligers. Organisator werd geinterviewd.
Themabijeenkomst toegankelijkheidsprijs (Access City Award)	Den Haag	Ministrie van VWS en NEN	Geannuleerd. Senior beleids-medewerker van VWS werd geinterviewd.
Radioproject	landelijk	RTV Holland	Dit werd vermeld voor 2016, maar RTV Holland vertelde ons dat de lijst niet correct was, het was een 2015-project.
Miniconferentie ‘Iedereen is welkom in Breda!’	Breda	Centrum Gehandicapten-beleid (BCG) and Gemeente Breda	Uitgesteld
Miniconferentie ‘Iedereen is welkom in Enschede!’	Enschede	Werkgroep Toegankelijk Enschede en Gemeente Enschede	Uitgesteld
Marktkraam met informatie	Beverwijk	Gehandicaptenplatform Beverwijk	Geannuleerd

Bijlage B: Uitgevoerde interviews

Deze lijst bestaat uit interviews uitgevoerd door de senior onderzoeker, junior onderzoeker en twee stagi-aires. Namen van personen en groepen worden niet vermeld, en individuele deskundigen zijn niet vermeld met hun beperking, leeftijd of locatie. We interviewden personen die leven met een breed scala van con-dities, inclusief chronische ziekten, verstandelijke beperkingen, visuele of gehoorproblemen en een vers-cheidenheid aan lichamelijke beperkingen. Interviews vonden plaats in elke provincie van Nederland, in de grote steden, buitenwijken en in dorpen.

Twee organisatoren van de Week van de Toegankelijkheid, werkzaam voor Ieder(in) werden geïnterviewd in de Pre-planningfase en vervolgens na de Week.

Ook een senior beleidsmedewerker van het Ministerie van VWS werd geïnterviewd tijdens de Week.

Interviews tijdens Pre-planning fase: 14			
Geslacht	**Leeftijd**	**Rol**	**Groep/persoon betrokken bij Ieder(in)?**
Man	60+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	60+	Ervaringsdeskundige	Nee
Man	60+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	50+	Leider van lokale groep	Ja
Man	50+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	20+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	70+	Leider van lokale groep	Ja
Man	30+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	20+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	20+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	20+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	40+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	30+	Ervaringsdeskundige	Nee
Man	50+	Ervaringsdeskundige/ leider van lokale groep	Ja

Interviews tijdens Planning fase: 14			
Geslacht	**Leeftijd**	**Rol**	**Groep/persoon betrokken bij leder(in)?**
Man	60+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	40+	Leider van lokale groep	Ja
Man	20+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	20+	Leider van lokale groep	Ja
Man	40+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	40+	Leider van lokale groep	Ja
Man	60+	Leider van lokale groep	Ja
Man	50+	Ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja
Man	70+	Bestuurslid van lokale groep	Ja
Vrouw	40+	Bestuurslid overkoepelende organisatie	Ja
Vrouw	50+	Lid van lokale groep	Ja
Vrouw	60+	Ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja
Vrouw	50+	Ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja
Vrouw	40+	Ambtenaar bij de gemeente	Ja

Interviews tijdens Actie fase: 11			
Geslacht	**Leeftijd**	**Rol**	**Groep/persoon betrokken bij leder(in)?**
Man	50+	Ervaringsdeskundige	Nee
Man	40+	Leider van lokale groep	Ja
Man	30+	Leider van lokale groep	Ja
Man	50+	Leider van lokale groep	Ja
Man	30+	Leider van lokale groep	Ja
Man	60+	Leider van lokale groep	Ja
Vrouw	30+	Ervaringsdeskundige	Nee
Vrouw	20+	Ervaringsdeskundige	Nee
Man	50+	Bestuurslid van lokale groep	Ja
Vrouw	50+	Bestuurslid van lokale groep	Ja
Vrouw	30+	Ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja

Evaluatie interviews na Actie fase: 7			
Geslacht	**Leeftijd**	**Rol**	**Groep/persoon betrokken bij leder(in)?**
Vrouw	60+	Ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja
Vrouw	30+	Ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja
Vrouw	30+	Lid van lokale groep	Ja
Man	50+	Bestuurslid van lokale groep	Ja
Vrouw	50+	Bestuurslid van overkoepelende belangensorganisatie	Ja
Man	30+	Begeleider van ervaringsdeskundige/lid van lokale groep	Ja

Bilage C: Goede voorbeelden

De casussen in dit rapport tonen verschillende voorbeelden van goede toepassingen in de praktijk door lokale groepen die acties in het kader van de Week van de Toegankelijkheid uitgevoerd hebben. In deze bijlage benadrukken we goede toepassingen op het creëren van visueel (gedrukt of online) materiaal over de toegankelijkheid in verband met de WvdT. Door deze materialen kunnen lokale groepen informatie verstrekken aan een breder publiek voor een langere periode.

Handreiking: Aan Tafel! **document, Ieder(in)**

De Handreiking: Aan Tafel *boekje van Ieder(in) is duidelijk geschreven, informatief, en verbond de campagne met het VN-Verdrag.*

We kregen veel positieve reacties uit lokale groepen over dit boekje. Het bevatte voorbeelden van goede toepassingen in de praktijk die gericht zijn op lokale groepen, gemeenten en horecaondernemers. Het moedigde lokale groepen aan om activiteiten te organiseren en bood praktische suggesties die ze konden gebruiken.

De mooie omslagfoto werd ook gebruikt voor de banner van Ieder(in) voor de Week van de Toegankelijkheid.

Toegankelijkheidspamflet, Solgu

De materialen van Solgu (online en gedrukt) werden aantrekkelijk vormgegeven en waren gemakkelijk te lezen.

Dit eenvoudige pamflet verstrekt informatie over het VN-Verdrag en toegankelijkheid.

Domkerk informatie, Bezoek Utrecht en Solgu

Solgu werkt met Bezoek Utrecht om duidelijke informatie te verstrekken over toegankelijkheid voor toeristen. Deze informatie over de Domkerk, een historisch kerkgebouw, is een goed voorbeeld.

Het café van de Domkerk was een van de drie winnaars van de Solgu-prijzen voor betere toegankelijkheid in de horeca tijdens de Week van de Toegankelijkheid.

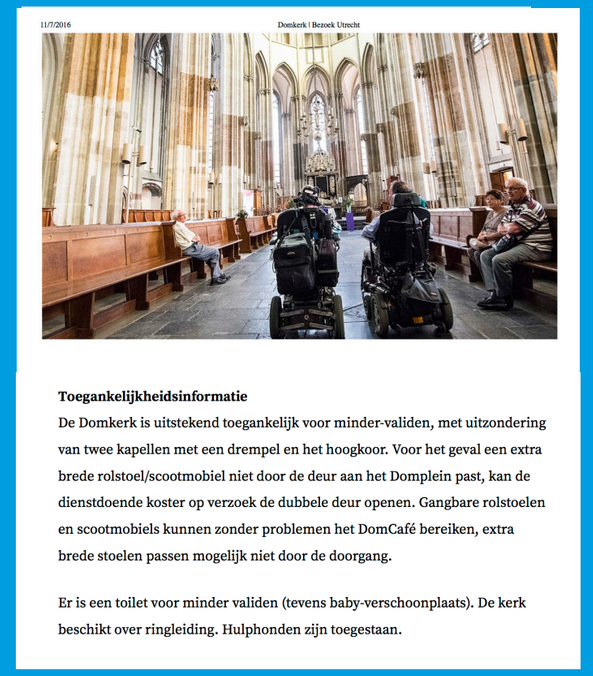

Toegankelijke materialen voor mensen met een verstandelijke beperking

COC Amsterdam werkt nauw samen met Zonder Stempel, een organisatie voor LHBT's met een verstandelijke beperking.

Ze maken gebruik van zeer simpele materialen met pictogrammen, zoals de hier getoonde briefkaart, om mensen te informeren over hun evenementen. Andere lokale groepen kunnen er zo voor zorgen dat hun informatie beter toegankelijk is—niet alleen voor mensen met een verstandelijke beperking, maar ook voor mensen voor wie Nederlands hun tweede taal is.

DISABILITY STUDIES

in Nederland